

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

MÉDIA JAKO (NE)PŘÁTELE DĚTÍ

Autor práce: Petra Lásková

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: prof. PaedDr. Gabriel Švejda, CSc.

Katedra: Evropských studií a veřejné správy

2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby má práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Příbrami dne 6. 4. 2009

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu mé bakalářské práce prof. PaedDr. Gabrielovi Švejdovi, CSc. za jeho odborné metodické vedení, ochotu, cenné rady a připomínky. Poděkovat bych chtěla také všem respondentům, se kterými jsem provedla rozhovor a odborníkům, kteří mi poskytli informace. V neposlední řadě patří poděkování také celé mé rodině a přátelům za jejich podporu a trpělivost, kterou se mnou měli během doby, kdy jsem se na tuto bakalářskou práci nejvíce soustředila.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Metodologie	7
3. Teoretická východiska a uvedení do problematiky.....	8
3.1 Pojem „médium“	8
3.2 Funkce médií	9
3.3 Druhy médií.....	10
3.2.1 Televize.....	10
3.2.2 Počítač (internet).....	11
3.2.3 Rozhlas	12
3.2.4 Knihy	12
3.2.5 Noviny a časopisy.....	13
3.2.6 Reklama	13
3.3 Vliv médií na společnost	14
3.4 Vývoj osobnosti dětí.....	15
4. Média, se kterými přicházejí děti od věku 6-11 let nejčastěji do styku	17
5. Děti a televize.....	19
5.1 Negativní vliv televize.....	20
5.1.1 Negativní vliv na trávení volného času.....	22
5.1.2 Negativní vliv na vztahy v rodině.....	23
5.1.3 Negativní vliv sledování televize na psychický vývoj a na společenské chování dětí.....	24
5.1.4 Negativní vliv na školní úspěchy.....	26
5.1.5 Zdravotní následky	28
5.2 Pozitivní vliv televize	28
5.2.1 Pozitivní vliv na trávení volného času.....	30
5.2.2 Pozitivní vliv na vztahy v rodině	30
5.2.3 Pozitivní vliv sledování televize na psychický vývoj a společenské chování dítěte	31
5.2.4 Pozitivní vliv televize na školní úspěchy.....	31
5.2.5 Zdravotní následky	32
5.3 Shrnutí vlivů televize na děti.....	32
6. Děti a internet (počítač).....	33
6.1 Negativní vliv internetu (počítače).....	33
6.1.1 Negativní vliv internetu (počítače) na trávení volného času	34
6.1.2 Negativní vliv internetu (počítače) na vztahy v rodině.....	36
6.1.3 Negativní vliv na psychiku a společenské chování dětí	36
6.1.4 Negativní vliv internetu (počítače) na školní úspěchy	37
6.1.5 Negativní vliv internetu (počítače) na zdraví dětí	38
6.2 Pozitivní vliv internetu (počítače)	40
6.2.1 Pozitivní vliv internetu (počítače) na trávení volného času.....	42
6.2.2 Pozitivní vliv internetu (počítače) na vztah v rodině.....	42
6.2.3 Pozitivní vliv internetu (počítače) na psychiku a společenské chování.....	43
6.2.4 Pozitivní vliv internetu (počítače) na školní úspěchy.....	43
6.2.5 Zdravotní následky	44
6.3 Shrnutí vlivů internetu (počítače) na děti.....	45

7. Navrhované řešení (Možnosti omezení negativních vlivů médií na děti - vlastní reflexe)	46
8. Závěr	48
9. Použitá literatura	50
10. Přílohy	53
ABSTRAKT.....	59
ABSTRACT	60

1. Úvod

Média slouží jako významný nástroj komunikace. Můžeme se setkat s mnoha druhy médií a ať chceme či nikoli, mají na nás nemalý vliv. Dospělý člověk si z jejich působení může vybrat a sám dokáže posoudit, jaké informace jsou pro něho důležité, ale u dětí je tomu jinak. Na malé děti, jejichž osobnost není ještě plně rozvinuta, mohou mít média mnohem zásadnější vliv. Děti samy nerozeznají, co je pro jejich rozvoj osobnosti dobré a co špatné, co je realita a co naopak ne. Jak uvádí Suchý ve své knize *Mediální zlo – mýty a realita*, děti už od jedenácti let, však rozeznávat realitu a fikci umí lépe.¹ Za nejvíce ohrožené děti, na které média mohou mít negativní vliv, proto považují děti, které jsou mladší jedenácti let.

V mé práci se tedy budu soustředit na vliv médií na současnou dětskou populaci v České republice a zaměřím se na děti ve věku 6-11 let.

Hlavním cílem mé práce, je zhodnotit, jakým způsobem vybraná média v dnešní době působí na dětskou populaci v České republice. V rámci práce bude zjišťováno, zda mají média na děti a jejich vývoj spíše pozitivní, či negativní vliv. Pokusím se identifikovat, v jakých konkrétních ohledech jsou média pro děti přínosem a v jakých aspektech pro ně mohou být naopak ohrožením. Následně se zaměřím na zjištěná negativa a pokusím se navrhnout možnosti jejich odstranění či jejich minimalizace.

Mezi základní otázky, které si budu v průběhu práce klást a na které se budu snažit nalézt odpověď, patří tyto:

1. S jakými médii přichází děti mladšího školního věku nejčastěji do styku?
2. V čem lze spatřovat přínos médií pro děti a jejich vývoj?
3. Jaký mohou mít tato média na děti negativní vliv?
4. Jakým způsobem by bylo možné negativní vlivy minimalizovat?

¹ SUCHÝ, A. *Mediální zlo – mýty a realita*. Praha: Triton, 2007, s. 36.

2. Metodologie

Důležitou metodou při zpracování tématu mé bakalářské práce bude metoda analýzy dokumentů a dat. Abych mohla tuto analýzu provést, bude potřeba získat nejrozumnější informace a data, která se k předmětu mého zájmu vztahují. V rámci sběru dat se budu snažit získat jak sekundární data, tak i data primární. V rámci práce budu používat převážně tištěné odborné publikace, studie a data z výzkumů, které byly na toto či podobné téma realizovány. Významným zdrojem primárních dat mi budou informace, které získám prostřednictvím mnou provedených rozhovorů s různými příbramskými pedagogy a s dětmi, jichž se daná problematika týká. Tyto rozhovory mi poskytnou hlubší náhled do zkoumané problematiky a umožní lepší porozumění souvislostí.

3. Teoretická východiska a uvedení do problematiky

Pro to, aby všichni čtenáři pochopili význam mé práce „médiá jako (ne)přátelé dětí“ považuji za důležité objasnit některé pojmy. Nejdříve se zaměřím na vysvětlení pojmu média a ukážu, jak je tento pojem jednotlivými autory vnímán. Dále se budu zabývat jednotlivými funkcemi, které média mají. V dalších řádcích bude obecně nastíněn vliv médií na společnost a blíže se pak budu věnovat vlivu médií na vývoj osobností dětí.

3.1 Pojem „médiium“

Nejprve se pokusím vysvětlit, co je vlastně pojmem médiium myšleno. Různí odborníci mohou pojem médiium pojímat odlišně. Uvedu tedy příklady jednotlivých pojetí. Niklesová ve své knize *Teorie a východiska současné mediální výchovy* médiium vidí jako to, které mění strukturu zábavy, mění organizaci všedních dnů a ovlivňuje realizaci vzdělávání. Média podle ní mohou být jako jisté technické pomůcky, které umožňují převratně rychlý přenos dat a informací nejen v procesu vyučování. Také v procesu lidské komunikace média nahrazují přímou komunikaci a stávají se tak našimi komunikačními partnery. Médiium je podle Niklesové navíc označení pro střed, střední člen, prostředí a prostředek. V obecné rovině je médiem označován jakýkoliv element umožňující děj. Pokud se odkloníme od obecného chápání média jako zprostředkujícího a spojujícího činitele a zaměříme se na definici média v mediální komunikaci, můžeme jej charakterizovat jako nepostradatelný článek mezi komunikátorem a adresátem. V širším slova smyslu se podle této autorky médiem rozumí všechny zprostředkující formy světa (tj. zejména jazyk). V užším pojetí se pojmem médiium označují formy komunikace, které mohou být technicky produkováné, (např. kniha) nebo pomocí techniky umožněné (tj. televize, internet,...).²

² NIKLESOVÁ, Eva. *Teorie a východiska současné mediální výchovy*. Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, 2007, s. 16.

Dalším významným autorem, který se médii a jejich vysvětlením zabývá, je Marshall McLuhan. Tento kanadský odborník pojímá média spíše v širším slova smyslu. Za médium považuje nejen sdělovací prostředky, jako je televize, rozhlas a noviny, ale také písmo, knihtisk a dokonce i hmotné vynálezy jako je kolo, zbraně, auta atd. Médiiem je podle něho jakákoliv existující technologie, která rozšiřuje lidské tělo a smysly, od samotného dívání se až k počítači. Jak se lze v jeho práci dočíst, všechna média, sama o sobě a bez ohledu na poselství, které přinášejí, mají na člověka a společnost závažný vliv. McLuhan přišel s tehdy šokující a dodnes spornou myšlenkou, že hlavním sdělením, které média přinášejí, není jejich „programová náplň“, ale způsob, jakým ona sama ovlivňují naše vidění světa. Vyjádřil ji slavnou formulací „the medium is the message“ – médium je poselství neboli poselstvím média je samo médium či volně přeloženo – ani ne tak to, co se v médiu sděluje, jako především samo médium je sdělením. Také rozděluje média na horká a chladná. Mezi horká média řadí např. rozhlas nebo film. Chladná média jsou pak např. telefon nebo televize. Horké médium je extenzí jediného smyslu pomocí „vysoké definice“. Vysoká definice je stav naplněnosti daty. Například fotografie je vizuálně „vysokodefiniční“. Karikatura je „nízkodefiniční“, protože je v ní velmi málo vizuálních informací. Pro horká média je charakteristická nízká participace, zatímco chladná média vedou posluchače k vysoké míře participace a doplnění. Je proto přirozené, že účinky, které má na uživatele horké médium, jako je rozhlas, se značně liší od účinků chladných médií, jako je telefon.³

3.2 *Funkce médií*

Lze říci, že média jako taková, mají v moderní společnosti zásadní a stále vzrůstající význam. Jak píše Denis McQuail, média jsou zdrojem moci, prostředím, kde se odehrává celá řada událostí z oblasti veřejného života. Jsou také významným zdrojem výkladů sociální reality a představ o ní, jsou primárním klíčem ke slávě a k postavení známé osobnosti, stejně jako k účinnému vystupování na veřejnosti a také zdrojem uspořádaných a veřejně sdílených významových soustav, které empiricky i hodnotově vymezují, co je normální. Média slouží také jako prostředek zábavy a určují nejběžnější

³ MCLUHAN, H. M. *Jak rozumět médiím*. Praha: Oden, 1991.

způsoby trávení volného času.⁴ V České republice se médii a jejich působením zabývá například Milan Mikuláščík. Podle něho média působí nenápadně, stávají se součástí člověka, přetvářejí ho, přizpůsobují ho požadavkům systému, potlačují individuální a kritické myšlení, ovlivňují verbální a stylistický projev.⁵ Ve své práci Mikuláščík zmiňuje i funkce médií. V některých z nich se shoduje s McQuailem. Podle Mikuláščíka jsou tedy média zdrojem moci, zdrojem informací, zdrojem zábavy, zdrojem výchovy a vzdělání, zdrojem norem, zdrojem ovlivňování, přesvědčování a veřejného mínění. Dále jsou média fórem, kde se odehrává celá řada událostí (např. zvyšování popularity a slávy) a také zdrojem podnikání.⁶

3.3 Druhy médií

V naší společnosti se můžeme setkat s mnoha typy médií. S některými se setkáváme častěji, s jinými přicházíme do styku méně. V každém vývojovém období společnosti převládalo nějaké médium. Jak píše Mikuláščík, obvykle to bylo to, které bylo nejnovější. Převládající médium má rozhodující účinek na povahu zprávy a na její účinnost. Lidé jsou pod jejím vlivem více, než pod vlivem jiných médií. Velkou roli hraje to, s jakým médiem člověk vyrůstá. Lidé mají dispozici přebírat logiku a způsob skládání informací pomocí média, s nímž vyrůstali a svět vidí tak, jak jej prostřednictvím média získávali. (například děti bez problémů zvládají práci s počítačem lépe než jejich rodiče, kteří v dětství vyrůstali s jiným médiem).⁷

Zaměřím se proto na ty média, která považuji v naší společnosti za nejvýznamnější. Řadím sem, televizi, počítač (internet), rozhlas, knihy, noviny, časopisy a reklamu.

3.2.1 Televize

⁴ MCQUAILL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2007, s. 21

⁵ MIKULÁŠČÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2003, s. 281

⁶ MIKULÁŠČÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2003, s. 282

⁷ MIKULÁŠČÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2003, s. 283

Televize ve společnosti zaujala velmi významné postavení. Podle Mikuláščíka toto médium v mnoha rodinách vstoupilo do popředí tak významným způsobem, že změnilo vztahy mezi lidmi a také jejich životní styly. Díky televizi spolu lidé doma méně komunikují. Pro každého je pohodlnější dívat se na televizi a občas něco prohodit k programu, než televizi vypnout a komunikovat s členy rodiny tak, jak se to dělalo před vstupem televize do domácnosti. Sledování televize může u mnoha lidí způsobovat pasivitu a snižovat schopnost koncentrace pozornosti na jakoukoli jinou činnost. Televize je tak často využívána pro pasivní relaxaci, která mnohdy končí spánkem.⁸

Pasivity diváků se dotýká i Niklesová, která zmiňuje, že tok televizních informací je jednosměrný a jedinec má pouze omezené možnosti ovlivnit průběh televizního vysílání. Televizi vidí jako to médium, které v sobě slučuje vizuální a auditivní komunikační formy, díky čemuž se stala televize jedním z nejatraktivnějších médií. Oproti tomu rozhlas nabízí pouze slovo slyšené, telegraf a kniha slovo psané. Protože se nám může zdát, že televize zrcadlí realitu, musíme se pokoušet hledat odpověď na otázku, co pro nás vlastně realita je, a zda to, co nám televize ukazuje, opravdu odpovídá s tím, co si pod slovem „realita“ představujeme.⁹ V dnešní době je dostupnost televize zcela běžná. Televizi může sledovat i dítě, které ještě nerozumí mluvenému projevu, a tak sleduje pouze pohyb obrázků, jejich gesta a mimiku. Dítě se tedy s televizí setkává mnohem dříve než s tištěným materiálem.¹⁰

3.2.2 Počítač (internet)

Počítač je moderní technologií, která je stále častěji využívána. Počítač lidem nejčastěji slouží k urychlení a usnadnění práce. S užíváním počítače souvisí i práce s internetem, což ovlivňuje i pozici novin a časopisů. Mnoho z nich je právě přístupných na internetu.¹¹ Internet je pojímán jako celosvětová síť tisíců navzájem propojených počítačů. Toto propojení právě umožňuje, že uživatelé počítačů

⁸ MIKULÁŠČÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2003, s. 284

⁹ NIKLESOVÁ, Eva. *Teorie a východiska současné mediální výchovy*. Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, 2007, s. 54.

¹⁰ NIKLESOVÁ, Eva. *Teorie a východiska současné mediální výchovy*. Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, 2007, s. 56.

¹¹ MIKULÁŠČÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2003, s. 287.

připojených k internetu mohou navzájem komunikovat mezi propojenými počítači a tím si přenášet různé údaje a informace. Internet nám nabízí řadu služeb. Mezi ty nejnámější a nejpoužívanější patří elektronická pošta tzv. e-mail. Pomocí ní můžeme zasílat zprávy napsané na počítači jiným uživatelům. Výhodou je rychlost doručení. Internet nabízí celou škálu služeb, které člověku usnadní a urychlí práci. Myslím si, že moderní člověk, si v dnešní době život bez internetu nedokáže představit.

3.2.3 Rozhlas

Rozhlas už nemá zdaleka takové významné postavení, jako tomu bylo například před padesáti lety. Jeho pozici ohrozila televize. Rozhlas se musel přizpůsobit podmínkám tím způsobem, že se jednotlivé programy zaměřily na specifický okruh posluchačů. Hlavním úkolem rozhlasu je zábavná funkce. Mnoho stanic je zaměřeno na hudbu a různé druhy hudebních žánrů. Výhodou rozhlasu je to, že není drahý a umožňuje poslech v jakýchkoli podmínkách.¹²

3.2.4 Knihy

Před vynálezem knihtisku byly knihy opisovány ručně. Náročnost písařského procesu způsobilo to, že knihy se staly velice drahým materiálem a mohli si je dovolit jen lidé z vyšších vrstev. V 15. století se knihy stávaly masovým zbožím a mohla si je dovolit už i nižší skupina lidí. Tištěné knihy se staly prvním masovým médiem a prvním masovým výrobkem.¹³

Rozdíl mezi knihou a audiovizuálními médii jako je televize, video, aj. může být spatřován v tom, že v knize zůstávají litery bez hnutí a pohyb mezi nimi se děje listováním a klouzáním očí po řádcích. Oproti tomu audiovizuální média nás často upoutávají na místo a větší díl pohybové iniciativy přemítají sama.¹⁴ Knihy jsou v dnešní době poměrně finančně náročným zbožím. Pro mnohé lidi knihy neslouží jen

¹² MIKULÁŠTÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2003, s. 284

¹³ NIKLESOVÁ, Eva. *Teorie a východiska současné mediální výchovy*. Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, 2007, s. 49.

¹⁴ NIKLESOVÁ, Eva. *Teorie a východiska současné mediální výchovy*. Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, 2007, s. 49.

ke čtení, ale mnozí je používají k dekorování svého soukromého nebo pracovního prostředí.¹⁵

3.2.5 Noviny a časopisy

Noviny a časopisy jsou velice rozšířenými mediálními prostředky. Mikuláščík poukazuje na to, že noviny mají svůj smysl především tehdy, chceme-li se dozvědět podrobnější informace. Noviny už nejsou většinou černobílé, jak tomu bývalo dříve. Neustále jsou tisknuty na levnější papír, což je nezbytné proto, aby jejich cena příliš nerostla. Počítá se s tím, že po přečtení je většinou čtenář ihned vyhodí. Málokterý čtenář si noviny přečte úplně celé. Většinou si čtenář vybírá jen některé části, které ho zaujmou. Časopisy plní poněkud jinou roli. Obvykle jsou určeny skupinám lidí se společnými zájmovými orientacemi. V domácnostech se mnohdy ukládají po delší dobu. Z toho důvodu jsou tištěny na kvalitnější papír a bývají zpravidla i dražší.¹⁶

3.2.6 Reklama

Podle zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy se reklamou rozumí *oznámení, předvedení či jiná prezentace šířené zejména komunikačními médii, mající za cíl podporu podnikatelské činnosti, zejména podporu spotřeby nebo prodeje zboží, výstavby, pronájmu nebo prodeje nemovitostí, prodeje nebo využití práv nebo závazků, podporu poskytování služeb, propagaci ochranné známky.*¹⁷ Reklama z velké míry působí na člověka. K tomu, aby byla účinná, musí splňovat řadu náležitostí. Reklama musí v člověku upoutat pozornost, působit na jeho city, či vůli. Reklama nás provází skoro na každém kroku a vyhnout se jejímu vlivu je v podstatě nemožné. Před reklamou tedy není úniku. Aniž bychom si to uvědomovali, jejím působením jsme ovlivněni. Každý tvůrce reklamního sdělení usiluje o to, aby reklama oslovila co největší počet

¹⁵ MIKULÁŠTÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2003, s. 285.

¹⁶ MIKULÁŠTÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2003, s. 283.

¹⁷ Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy

lidí. Reklama by měla být navenek jednoduchá, stručná a přímočará. Pokud totiž reklama není ihned pochopena, ztrácí veškerý význam. Reklama často propaguje výrobky a služby, které člověk vůbec nepotřebuje. Úkolem reklamy je v člověku vyvolat zdání, že svět je krásný, plný šťastných a spokojených lidí. Reklamy vzbuzují zdání, že propagované zboží je určeno přesně pro nás a že po jeho zakoupení se budeme usmívat stejně tak jako lidé v reklamách.¹⁸

3.3 Vliv médií na společnost

Média mají významný dopad na jednotlivce i na společnost. Jak píše Jirák a Köpplová, média ovlivňují chování, postoje či názory jedinců, mohou rozšiřovat obzory poznání, vzdělávat, pomáhat v politickém i spotřebitelském rozhodování, ovlivňovat životní styl, ale mohou také děsit, vyvolávat napětí, navádět ke společensky nežádoucímu jednání či uvádět v omyl. Mohou posilovat i ohrožovat stabilitu společnosti, podporovat nebo naopak brzdit společenské změny od změn strukturních po technologické inovace.¹⁹

Média zcela nepochybně prostupují naším životem snad ve všech jeho podobách a na všech úrovních. Prostřednictvím médií se nám zjevují ti, kteří nám chtějí a mohou vládnout. Prostřednictvím médií si můžeme vytvořit důvěrnou atmosféru, v níž se dobře pracuje, povídá, odpočívá, baví s přáteli, dokonce i miluje. Díky médiím víme, co si jako společnost myslíme, neboť právě média nás zásobují výsledky výzkumů veřejného mínění a stále větší měrou vytvářejí a neustále dotvářejí či přetvářejí sociální prostředí, v nichž se pohybujeme. Jedním z důležitých celospolečenských dopadů médií je jejich vliv na to, jak si současné společnosti uspořádávají do vzájemného vztahu čas a prostor a jak členové společnosti vnímají časoprostorové relace. Média pomocí své existence nabízejí představu, že nikam a odnikud není daleko, rozbíjejí jakýkoliv vztah mezi časem a překonanou vzdáleností. Dnes je zcela automatická dostupnost médií. Jsou jimi například zprávy v mobilním telefonu, televize v každém hostinci, noviny a časopisy v každém větším obchodě, videopůjčovny ve všech městech, internet dostupný prakticky pro každého. Výsledkem je to, že dostupnost informací je stále

¹⁸ NIKLESOVÁ, Eva. *Teorie a východiska současné mediální výchovy*. Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, 2007, s. 105.

¹⁹ JIRÁK, J. KÖPPOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003, s. 151.

samozřejmější a naopak odloučení od informací stále vzácnější. Jsme informacemi zavaleni a máme potíže s tím vyhodnocovat kvalitu, význam a potřebnost toho, co se dovídáme. Nedostatek podnětů z médií může mít za náznak vyloučení ze společnosti. To znají především nejvíce děti, jejichž postavení ve skupině vrstevníků se zhoršuje, když nesledovaly určitý pořad. Média každému z nás dnes a denně nabízejí sdělení, o nichž víme, že je nabízejí i velmi početné skupině našich spolučtenářů, spoluposluchačů či spoludiváků. To znamená, že se den za dnem dovídáme něco o tom, co se dovídají i ostatní lidé. Média nám také svými obsahy nabízejí informace o tom, co je v naší společnosti běžné.²⁰

3.4 Vývoj osobnosti dětí

Jak píše Iva Šnýdrová, na vývoj osobnosti dítěte má největší vliv rodina, která ovlivňuje jeho celkové zrání. Rodiče a ostatní členové rodiny se stávají od jeho nejtělejšího věku terčem pozorování a bezděčného napodobování. Formování osobnosti bývá odrazem především kvality rodiny.²¹ I když má rodina pro vývoj osobností dětí prvotní význam, není pochyb o tom, že na tento vývoj působí i řada jiných aspektů, jako je například širší společenské prostředí, v jehož rámci se děti pohybují či právě média, se kterými přichází děti do styku. Jakým způsobem média působí a jak jsou dětmi vnímány, záleží na vývojovém stádiu dětí.

Jak se uvádí v publikaci *Mediální zlo-mýty a realita* od Adama Suchého, ve vztahu k médiím totiž děti nepředstavují jednolitou skupinu příjemců, ale v souvislosti s jejich věkem jsou rozdíly v dekodování a interpretaci mediálních obsahů nejvýraznější.²² Suchý odkazuje na publikaci Jiráka a Köpplové *Děti a média: složitý vztah*, ve které se píše, že o samostatném využívání médií je možné uvažovat zhruba **od třetího roku života**. Tedy od období ukončeného procesu separace-individuace a zrození „psychologického já“.²³

²⁰ JIRÁK, J. *O účincích médií* [online]. 20. 06. 2005 [cit. 2009-02-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.rvp.cz/clanek/190/246>>.

²¹ ŠNÝDROVÁ, I. *Význam rodiny pro vývoj osobnosti* [online]. 1994 [cit. 2009-02-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.iustin.cz/art.asp?art=3>>.

²² SUCHÝ, A. *Mediální zlo – mýty a realita*. Praha: Triton, 2007, s. 34.

²³ SUCHÝ, A. *Mediální zlo – mýty a realita*. Praha: Triton, 2007, s. 22.

Podobně tuto věkovou hranici potvrzuje i Bohuslav Blažek ve své knize *Tváří v tvář obrazovce*, kde poukazuje na to, že tříleté až pětileté děti mají vnímání filmu zaměřeno na jednotlivosti. Tyto děti podle něho mohou věrně reprodukovat detaily, často se jim ale do vyprávění mísí i vlastní zkušenosti. Nejvíc je tedy zajímaví jednotlivé scény, do kterých si svou osobní zkušenost mohou promítat. Blažek dále píše, že s věkem stoupá schopnost participace na ději, která se projevuje poznámkami, výkřiky, mimikou, gesty a fyziologickými projevy.²⁴

Suchý ukazuje na to, že právě v tomto věku se může objevit i nápodoba zobrazovaných aktivit, která předchází procesu identifikace, což podle něho potvrzují i někteří psychologové. Ve čtyřech letech se tak vývoj inteligence dostává ze symbolického myšlení na vyšší úroveň názorového myšlení. Jednoduché hry jsou založeny na napodobení toho, co vidí ve svém okolí. Pokud televize v rodině vystupuje jako „třetí dospělý“, pak mohou děti po zhlédnutí scén s agresivními prvky zkoušet tyto výstupy napodobovat.²⁵

Další skupinu tvoří **šestileté až osmileté děti**. Suchý píše, že děti v tomto věku jsou schopny chronologického zařazení zhlédnutých scén, ale nedají se již natolik strhnout dějem. Pokud má dítě ve svém okolí citové zázemí, uplatňuje obranné mechanismy ale také vcítění a soucítění. Dítě zapomíná na své okolí a čas, ubývá rozptýlenost a mizí chvíle nudy. Můžeme také sledovat další fyziologické a mimické projevy jako jsou například otevřená ústa, mnutí rukou, tisknutí panenky a spoustu dalších.²⁶ Suchý pak odkazuje na Jiráka, podle kterého je pro děti v tomto věku důležité srovnávat své divácké zážitky s dospělými ve svém okolí. Jestliže jsou rodiče schopni s dítětem o zhlédnutém pořadu hovořit, mohou výrazně snížit riziko negativního vlivu médií.²⁷

Jak píše Suchý, teprve **od devíti až deseti let** se rozvíjí u dítěte schopnost komplexnějšího porozumění filmu. Dítě už má dostatek zkušeností a je schopno rozlišovat mezi jednotlivými typy realismu (začínají odlišovat realitu a fikci). Dítě již

²⁴ BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, s. 171.

²⁵ SUCHÝ, A. *Mediální zlo – mýty a realita*. Praha: Triton, 2007, s. 35.

²⁶ SUCHÝ, A. *Mediální zlo – mýty a realita*. Praha: Triton, 2007, s. 35.

²⁷ SUCHÝ, A. *Mediální zlo – mýty a realita*. Praha: Triton, 2007, s. 35-36

také dokáže rozlišit hlavní dějovou linii od vedlejší, ale i nadále jsou pro něj důležité detaily. Zvukové i mimické projevy zůstávají.²⁸

Až **od jedenácti let** má dítě podle Suchého schopnost vystihnout správnou podstatu děje. Dítě je schopno pracovat s abstraktními pojmy, hledá alternativní řešení, vytváří domněnky, více přemýšlí a usuzuje. V tomto období již také fungují sociální sítě a závislost především na školním kolektivu.²⁹

Na základě uvedených informací lze říci, že děti od jedenácti let věku již lépe dokážou rozeznat, co je v médiích realitou a co naopak není. Podle mého názoru, pak pro děti, které takto rozlišovat ještě příliš neumí, tedy děti mladších jedenácti let, mohou média znamenat větší hrozbu. V následující a více praktické části mé bakalářské práce, se zaměřím právě na děti v tomto věku (6-11 let). Pokusím se zjistit, jaký negativní vliv mohou média na tyto děti mít. Abych však nebyla jednostranně zaměřená, poukážu i na kladné stránky, které dětem média v současné době přináší.

4. Média, se kterými přicházejí děti od věku 6-11 let nejčastěji do styku

Proto, aby toto téma nebylo velmi široké, pokusím se ho zúžit a budu se zabývat pouze těmi médii, se kterými děti mladšího školního věku přicházejí nejčastěji do styku. Abych se dozvěděla, jak tomu ve skutečnosti je, provedla jsem krátké rozhovory s deseti dětmi (pěti dívkami a pěti chlapci) této věkové kategorie. Položila jsem jim otázku, jaké médium nejčastěji používají. Z médií jsem vybrala počítač (internet), televizi, knihy, časopisy a rozhlas. Tyto média mi měly děti ohodnotit stupnicí 1-5. Jednička vyjadřovala médium, které je nejméně používané a pětka zase médium, které nejčastěji používají. Z výsledků jsem zhotovila tabulku a posléze vytvořila příslušný graf. Na základě níže uvedeného grafu (Graf č. 1) a tabulky (Tabulka č. 1) kde uvádím výsledky šetření, lze říci, že mezi média, která děti nejčastěji využívají patří televize a internet. Méně se pak setkávají s médii jako je časopis, rozhlas a kniha. V následujících řádcích se budu zabývat jen těmi médii, se kterými děti nejčastěji přichází do styku, tedy televizí a internetem.

²⁸ SUCHÝ, A. *Mediální zlo – mýty a realita*. Praha: Triton, 2007, s. 36.

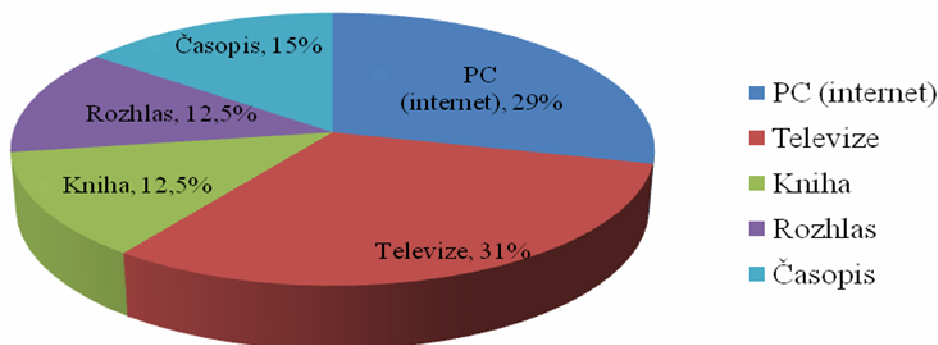
²⁹ SUCHÝ, A. *Mediální zlo – mýty a realita*. Praha: Triton, 2007, s. 36.

Tabulka č. 1: Nejčastěji používané médium dětmi od 6-11 let.

Děti	Počítač (internet)	Televize	Kniha	Rozhlas	Časopis
Anička	4	5	2	1	3
Martínek	5	4	1	2	3
Klárka	4	5	3	1	2
Adélka	4	5	3	1	2
Honzík	4	5	3	1	2
Ondra	4	5	1	2	3
Lukášek	4	5	1	3	2
Deniska	4	5	1	3	2
Tomáš	5	4	3	2	1
Janička	5	4	1	3	2
Celkem	43	47	19	19	22

Pozn. 1 – nejméně používané médium, 5 – nejpoužívanější médium

Graf č. 1 : Procentuelní zastoupení nejčastěji používaných médií dětmi

5. Děti a televize

Z výzkumu životního stylu společnosti Mediaresearch vyplývá, že se televize pro české děti stává nejsledovanějším médiem. Dle výsledků průzkumu je televize neustále médiem, o kterém děti nejčastěji hovoří se svými kamarády. Volí ji nejčastěji v tom případě, když chtějí zažít napětí, zahnat nudu nebo se dobře pobavit. Výzkum také potvrdil, že televize patří k vybavení 48 procent dětských pokojů. Děti, které mají televizi přímo v pokojíčku, ji sledují denně o dvacet minut déle než ostatní.³⁰

V publikaci *Komunikační dovednosti v praxi*, Milan Mikuláščík uvádí, že v České republice se děti denně dívají na televizi v průměru téměř dvě hodiny.³¹

Tabulka č. 2 : Čas, který děti stráví při sledování televize

Země	Počet minut, které děti denně stráví díváním se na televizní programy
Brazílie	203
USA	182
Čína	159

³⁰ *Děti sledují nejvíc televizi* [online]. 2008 [cit. 2009-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.kurzy.cz/157647-deti-sleduji-nejvic-televizi/>>.

³¹ MIKULÁŠČÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2003, s. 284

Anglie	157
Rusko	155
Austrálie	152
Francie	125
Česká republika	110
Německo	97
Finsko	88
Rakousko	70

Pokud srovnáme počet minut v České republice a hodnoty jiných zemí, nejsme na tom až tak špatně, ale i přesto jsou dvě hodiny denně strávené u televize mnoho.³²

Jak píše Mičienka a Jiráček ve své knize *Základy mediální výchovy*, děti jsou považovány za skupinu, na niž mohou média snadno působit a také, jež se nechá lehce ovlivnit. Protože sledování televize patří stále mezi činnosti, kterým děti v porovnání s ostatními médii věnují podstatnou část svého volného času, předpokládá se, že právě televize je médiem, které děti ovlivňuje, ať už v dobrém nebo špatném směru, nejvíce.³³ V následujících řádcích se zaměřím, jak na negativní tak na pozitivní vliv televize na děti.

5.1 Negativní vliv televize

Mičienka a Jiráček píšou, že obavy z případného negativního vlivu televize na děti začaly narůstat ve chvíli, kdy se televize stala masově rozšířeným médiem. Je publikováno mnoho studií, které se zabývají právě touto problematikou. Věnují se například tomu, jak často a proč děti sledují televizi, jaké pořady volí, jak sledování televize ovlivňuje vztahy v rodině, jaký vliv má sledování televize na jejich psychický vývoj, na školní úspěchy, zda televize v dětech rozvíjí společensky vhodné chování či naopak, jakým způsobem televize ovlivňuje trávení volného času.³⁴

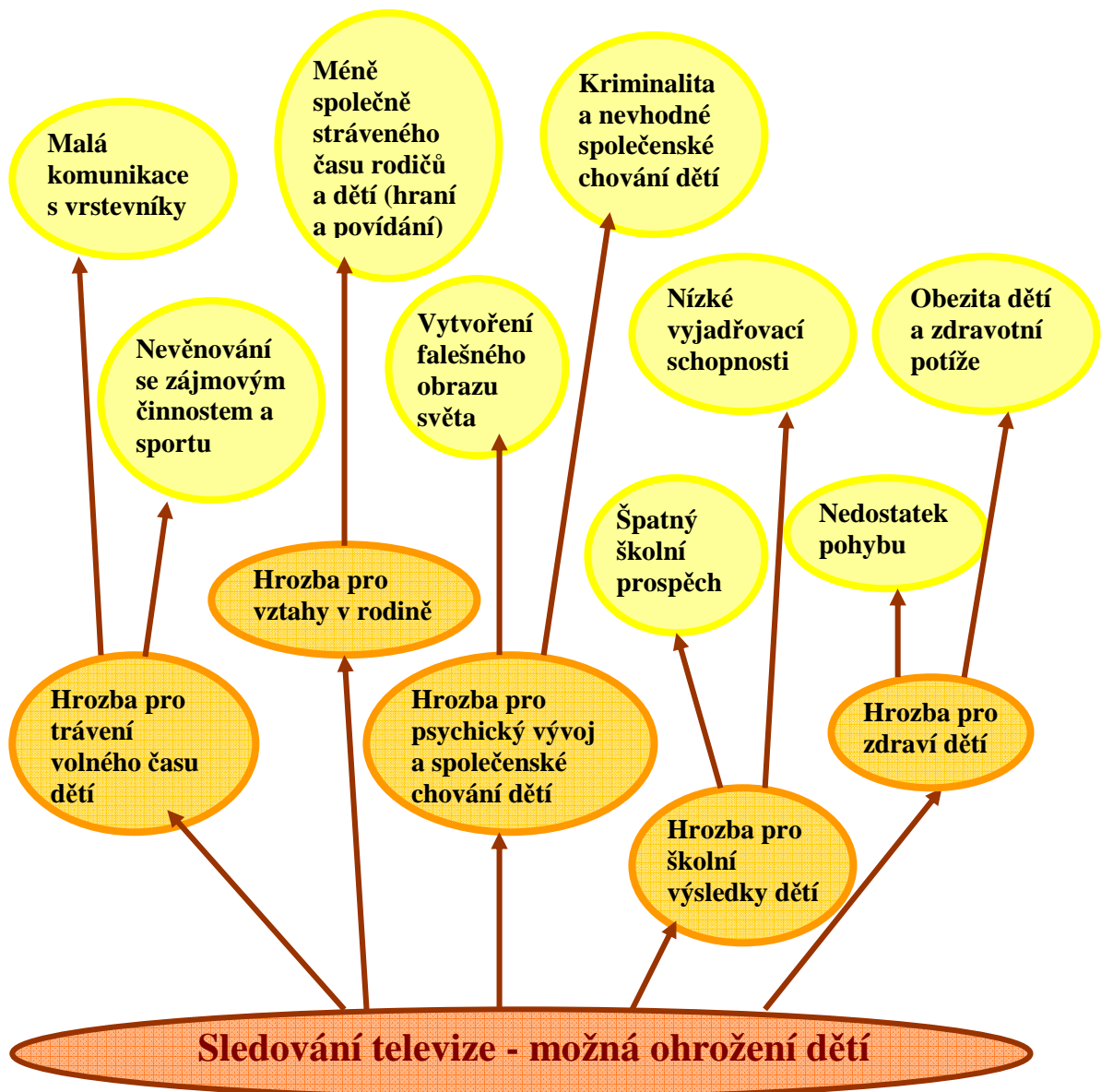
³² MIKULÁŠTÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2003, s. 284

³³ MIČIENKA, M., JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 43.

³⁴ MIČIENKA, M., JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 43.

V této kapitole se tedy zaměřím na negativní vlivy televize, které vidím jako ty nejzávažnější. Uvedu ty aspekty, na které může mít sledování televize dětí neblahý vliv. Pro větší přehlednost uvádím schéma (Schéma č. 1), které naznačuje, jaké konkrétní hrozby může sledování televize pro děti znamenat. Jednotlivým ohrožením neboli negativním vlivům televize se poté budu věnovat podrobněji.

Schéma č. 1 : Možná ohrožení sledování televize

5.1.1 Negativní vliv na trávení volného času

Nejprve se zaměřím na negativní vliv televize na trávení volného času dětí. Jak píše Mičienka a Jiráček, některé studie ukazují, že sledování televize může mít negativní vliv na způsob trávení volného času dětí především v tom smyslu, že tato činnost odvádí děti od jiných významných aktivit, jako je například hra nebo komunikace s vrstevníky. Dávají však velký důraz na množství času, který děti sledováním televize věnují. Jiné

studie ukazují, že televize může z dětských diváků činit pouze tupé a pasivní konzumenty toho, co jim televize podává.³⁵

Pro některé děti, může být mnohem snazší sledovat televizi než trávit volný čas venku s kamarády, v tělocvičně nebo v zájmovém kroužku. Děti nemusejí nad ničím přemýšlet, jen se usadí k televizní obrazovce a vše mají, jak se říká naservírované přímo pod nosem. Pavel Říčan a Drahomíra Pithartová ve své knize *Krotíme obrazovku*, píše, že přitažlivá a snadno dostupná zábava televizní obrazovky vytlačuje z dětského života mnoho cenného a tím děti ochuzuje. Ubývá tak, aktivní rekreace, sportu, turistiky, komunikace s rodinou.³⁶ Negativní vliv sledování televize na trávení volného času dětí vidí i příbramští učitelé. Jak se můžeme dočíst v příloze (Příloha č. I), i příbramští pedagogové, se kterými jsem provedla rozhovor, uvádí, že sledování televize, může děti odvádět od aktivního trávení volného času, jako je pobyt v přírodě či sport.³⁷

5.1.2 Negativní vliv na vztahy v rodině

Sledování televize může mít také vliv na rodinné vztahy. Jak zmiňuje i Mičienka s Jirákem, v některých rodinách televize vykonává funkci takzvané „třetí babičky“. Tím je myšleno, že pokud rodiče nemají na své dítě dostatek času, odkládají ho právě před televizi. Sledování televizní obrazovky často také vyplňuje chvíle, ve kterých by se rodiče měli svému dítěti věnovat, povídat si a hrát si s ním. Televize pak do jisté míry plní úlohu za rodiče.³⁸

Myslím si, že dítě, které je usazováno rodiči před televizi, může mít v budoucnu problémy se slovní zásobou, vyjadřováním a celkovou komunikací. Rodiče by si měli se svými dětmi často povídat, protože z jejich komunikace poznají, jaké má jejich dítě pocity, jestli je dítě spokojené či ho něco trápí.

Negativní vliv televize na vztahy v rodině vidí i příbramští pedagogové. Podle nich může docházet vlivem sledování televize v rodinách ke sporům či k nabourávání rodinného režimu.³⁹ Jeden z pedagogů uvedl, že *pokud mají členové rodiny odlišné*

³⁵ MIČIENKA, M., JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 43.

³⁶ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: Portál, 1995, s. 26.

³⁷ Příloha č. I, s. 54

³⁸ MIČIENKA, M., JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 43.

³⁹ Příloha č. I, s. 54

*zájmy, dochází ke sporům, jaký program bude sledová.*⁴⁰ Jiný z učitelů pak upozorňuje na nabourávání rodinného režimu vlivem sledování televize. „*Televize může také mít vliv na vztahy v rodině, kdy může nabourávat rodinný režim či omezovat společné aktivní trávení volného času, jako jsou různé hry, výlety či konverzace mezi členy rodiny.*“⁴¹

5.1.3 Negativní vliv sledování televize na psychický vývoj a na společenské chování dětí

Ovlivňuje televize negativně psychiku dítěte? Někteří odborníci tvrdí, že ano, jiná skupina odborníků, zejména psychologů zastávají opačný názor. Podle psychologů je příliš jednoduché vidět potíže jen v samotné televizi. Zastávají takový názor, že podstata problémů nespočívá právě v televizi, ale v rodině.⁴² Bohuslav Blažek v knize *Tváří v tvář obrazovce* píše, že televizní obrazovka dětem nepřináší pravdivý obraz o světě, ale jde o to, že svět je na obrazovce podáván zkresleně, klade se důraz na nepodstatné a podstatné se opomíjí.⁴³ Toto potvrzuje i Pavel Říčan a Drahomíra Pithartová v publikaci *Krotíme obrazovku*, kde uvádí rozhovor psycholožky Heleny Klímové s malou Miluškou. „Nešlapej na toho brouka!“ – „Proč ne?!“ – „Podívej se, rozbila jsi mu nožičku a křídla. Teď už nemůže ani lézt, ani lítat. Ani jíst už nemůže a nemá už žádnou radost ze života.“ – „Už má jenom neradost?“ – „Už nemá nic. Už umřel.“ – „Brouci neumírají, přece. Umírají jenom lidi.“ – „Cože? A jak lidi umírají?“ – „Zastřelejí se.“ – „Jak jsi na to přišla?“ – „Viděla jsem to. Ve zprávách, přece.“ Této malé holčičce jsou tři roky. To co vidí ve svém každodenním okolí, se pro ni stává normou. Tím jediným možným světem.⁴⁴ Dětem, které se teprve učí odlišovat skutečnost od televizního obrazu, hrozí, že si vytvoří falešný obraz světa, kterého se budou později nelehce zbavovat.⁴⁵

⁴⁰ Učitel č. 1, Příloha č. I, s. 54

⁴¹ Učitel č. 5, Příloha č. I, s. 56

⁴² VESELÝ, Petr. *Rodina ovlivňuje dítě víc než televize* [online]. 2003 [cit. 2009-04-2]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/7907-rodina-ovlivnuje-dite-vic-nez-televize.html>>.

⁴³ BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, s. 44.

⁴⁴ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: Portál, 1995, s. 28.

⁴⁵ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: Portál, 1995, s. 28.

Děti a násilí na televizní obrazovce (kriminalita, nevhodné společenské chování)

Významným faktorem, který může negativně ovlivnit způsob chování dětí ve společnosti, je televizní násilí, kterému se budu v následujících řádcích věnovat. Násilí na televizní obrazovce může pro děti v budoucnu znamenat jistou hrozbu v podobě nevhodného společenského chování, či dokonce dětské kriminality. Pavel Říčan a Drahomíra Pithartová, v publikaci *Krotíme obrazovku*, uvádí, že největší nebezpečí pro děti a mládež představuje právě mediální násilí. Je to jednak proto, že předváděné scény bývají příliš krvavé a kruté, drastické až sadistické, jednak proto, že nespravedlivé, zločinné násilí ve filmech vítězí a bývá líčeno se sympatií. Násilí, jakkoli „měkčší“, zaplavuje spolu s ničením věcí i dětské pořady.⁴⁶ Dále prokazují, že televizní pořady pro děti, jsou poměrně nevinné. Obsahují méně vražd, méně krve, ale přesto je v pořadech pro děti nejvíce násilí. Násilí má jen trošku mírnější podobu rvačky, výprasku, honičky, nadávky nebo výhrůžky. Když se děti dívají na televizní program, kde je obsaženo násilí, bývají neobvykle hodné a ani nedutají. Jak to působí na jejich duševní vývoj? Hrozí poškození dětské duše? Násilí objevované na obrazovkách děti především láká k napodobení určité situace. I když nenapodobují danou situaci, oslabuje se jejich schopnost soucitu a probouzí se v nich nebezpečné zalíbení v krutosti. U některých dětí může sledování násilných pořadů vést k bázlivosti, ke strachu z násilí nebo zbabělému chování. Toto všechno je ovlivněno prostředím, ve kterém dítě žije. Například dítě, které má doma bezpečné citové zázemí, je ohroženo podstatně méně, než dítě, které žije v nejistotě.⁴⁷

Podle psychologa Mgr. Jana Vyhnálka má mediální násilí na dospělé spíše krátkodobý vliv, u dětí zasahuje do vývoje tvořící se osobnosti. Násilné chování si dítě osvojuje od časněho věku. Kritickým obdobím je věk od 6 do 8 lety. Dítě, které si v tomto věku upevnilo násilné postoje a názory, má malou pravděpodobnost, že by je v budoucnu měnilo. Jak pozorování násilí na dítě působí? Když dospělí člověk vidí výstup, kdy někdo někomu ubližuje, kde teče krev, kde padají rány, často to v něm vyvolá emoční reakci, kde převažuje odpor vůči násilníkovi a soucit s obětí. U dítěte může naopak převažovat strach. Takovéto scény mohou vést k postupnému vytváření necitlivosti a může také převážit zvědavost a záliba v násilí. Většina odborníků

⁴⁶ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: Portál, 1995, s. 61.

⁴⁷ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: Portál, 1995, s. 18-19.

zabývajících se touto problematikou se shodují na tom, že násilné chování je naučené. Dítě nesetrvává jen u samotného pozorování, ale pozorované chování později napodobuje, přehrává ve fantasii a vnáší do dětských her.⁴⁸ Michael Kunczik v publikaci *Základy masové komunikace* uvádí, že pouze malá menšina zastává názory, že by děti násilí v televizi konzumovat měly. K této menšině patří Bruno Bettelheim, který se domnívá, že je velmi důležité, aby si děti vytvořily k násilí správný postoj. Myslí si, že zavírat před násilím oči by sotva mohlo být považováno za nejprospěšnější přístup. Bettelheim ovšem zároveň doporučuje, aby se rodiče s dětmi dívali na televizi společně.⁴⁹

Neblahý vliv televize na psychiku a společenské chování dětí vidí i pedagogové. Jak jsem se v průběhu rozhovorů s učiteli dozvěděla, vlivem sledování televize se u dětí může objevit větší vulgarita, hrubé chování, agresivita a arogance.⁵⁰ „V televizi je často mnoho násilí, což může vést ke zvyšování kriminality dětí“.⁵¹

5.1.4 Negativní vliv na školní úspěchy

Podle některých výzkumů, časté sledování televize působí negativním způsobem také na vzdělání dítěte. Vyplývá z nich, že čím více času dítě tráví před televizní obrazovkou, tím horších výsledků dosahuje ve škole. Toto je podle některých odborníků zapříčiněno tím, že televize odvádí děti od četby a od učení.⁵² Většinou se každé dítě doma připravuje na druhý den do školy. Dělá zadané úkoly, učí se na písemné práce a tak dále. Jak už bylo zmíněno výše, televize může děti odtrhávat od učení a s tím je právě spojené soustředění na danou látku se naučit.

Zdeněk Matějček v publikaci *Rodiče a děti* uvádí, že možné příčiny nepozornosti a soustředění na učení mohou být v oblasti psychické a společenské. Je zřejmé, že když se dítě těší na určitou věc, je to s jeho pracovním soustředěním

⁴⁸ VYHNÁLEK, Jan. *Vliv násilí v médiích na vývoj dětí* [online]. 2005 [cit. 2009-04-3]. Dostupný z WWW: <<http://www.rodina.cz/clanek4514.htm>>.

⁴⁹ KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. Praha: Univerzita Karlova, 1995, s. 221.

⁵⁰ Příloha č. I, s. 54

⁵¹ Učitel č. 2, Příloha č. I, s. 54

⁵² MIČIENKA, M., JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 43.

mnohem náročnější.⁵³ Největší problém vidím v tom, že když se dítě připravuje do školy a ví, že za hodinu mu v televizi vysílají jeho oblíbený seriál, který si samozřejmě nemůže nechat ujít, není schopno se na danou látku soustředit. Je pod časovým tlakem, a čím více se toho za krátkou dobu snaží naučit, tím více mu to nejde a ubíhají mu myšlenky k televizní obrazovce k případnému nestihnutí pořadu.

Nadměrné používání televize může vést i k nízké vyjadřovací schopnosti. Internetový časopis *Dáma* uvádí, že odborníci z mnoha zemí západního světa už delší dobu pozorují, že mladší generace má horší schopnosti spisovně se vyjadřovat. Viníky jsou zpravidla jejich rodiče, kteří děti často „odkládají“ k televizi, místo aby si s nimi povídali. Uvádí, že ani u jídla se dnes nekonverzuje tak jako dříve. Rodiče často ukončují debatu slovy: „Mlč a jez, u jídla se nemluví“ nebo „bolí mě z tebe hlava.“ U jídla se odevždy hovořit smělo. Strávníci sice nediskutovali o ničem vážném, ale občas prohozené slovo prodlužovalo dobu konzumace a napomáhalo tak zdravému trávení. Důsledkem malé komunikace rodičů a dětí je zhoršující se řečové a jazykové schopnosti dětí. Většina dnešní mládeže má minimální slovní zásobu, nečte a nehovoří s rodiči. Jeden z velmi důležitých vlivů je kontakt dětí s prarodiči. V dnešní době jsou rodiny roztroušeny po různých koutech světa a na výchově dětí se nemohou prarodiče vůbec podílet. Právě prarodiče dříve svým vnoučatům hodně četli knížky, hovořili s nimi, když rodiče neměli čas.⁵⁴

Podobně výše zmíněné negativní vlivy televize na školní úspěchy vidí i pedagogové. Uvádí, že důsledkem sledování televize některým dětem chybí stálá příprava do školy, může dojít ke komunikační negramotnosti dětí.⁵⁵ Navíc se může stát, že *„některé informace, které jsou prostřednictvím televize dětem předávány, děti často považují za správné, i když jsou třeba chybné“*.⁵⁶

⁵³ MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1986, s. 235.

⁵⁴ *Naše děti neumí mluvit!* [online]. 2008 [cit. 2009-04-3]. Dostupný z WWW: < <http://rodina.dama.cz/clanek.php?d=2575>>.

⁵⁵ Příloha č. I, s. 54

⁵⁶ Učitel č. 4, Příloha č. I, s. 55

5.1.5 Zdravotní následky

Časté sledování televizní obrazovky může dětem přinášet i řadu negativních zdravotních následků. Trvalé vysedávání před obrazovkou omezuje zdravý pohyb dítěte na čerstvém vzduchu. Místo posedávání u televizní obrazovky by dítě raději mělo chodit ven se svými vrstevníky a hrát si s nimi. S pohybem samozřejmě souvisí i případná obezita dítěte. Jak je všeobecně známo, pokud se dítě nebude hýbat a jen tak nečině sedět u televize a ještě k tomu mlsat nějaké cukrovinky, brambůrky či jiné pochoutky, zdraví to nijak neprospěje. Naopak bude přijímat více energie, než je schopné vydat, a tak ve velké pravděpodobnosti bude mít sklony k obezitě. Další negativní příčinou zdravotních následků sledováním televize může být u dětí to, že si křiví páteř, popřípadě kazí oči.

Podobně vliv televize vidí i někteří pedagogové. V rozhovoru, který jsem s nimi provedla, uváděli, že pokud dítě dlouho vysedává u televize, může se to odrazit v jeho zdraví (př. obezita, nekvalitní zrak, chybné držení těla atd.).⁵⁷

Jak píše Pavel Říčan a Drahomíra Pithartová v publikaci *Krotíme obrazovku*, sledování televize působí u dětí špatně na nervový systém. Na zdraví dítěte škodlivě působí dívání se na horrory. Škodlivě zvedají adrenalin a mohou rušit klidný spánek. Některým dětem se pak před usnutím vybavují děsivé scény. Neustálé duševní napětí při sledování akčních pořadů může dokonce poškodit mozkové buňky a spoje mezi nimi. Dalším negativním vlivem na zdraví dítěte při sledování televize je to, že v okruhu asi dvou metrů od televizoru působí na člověka škodlivé záření.⁵⁸

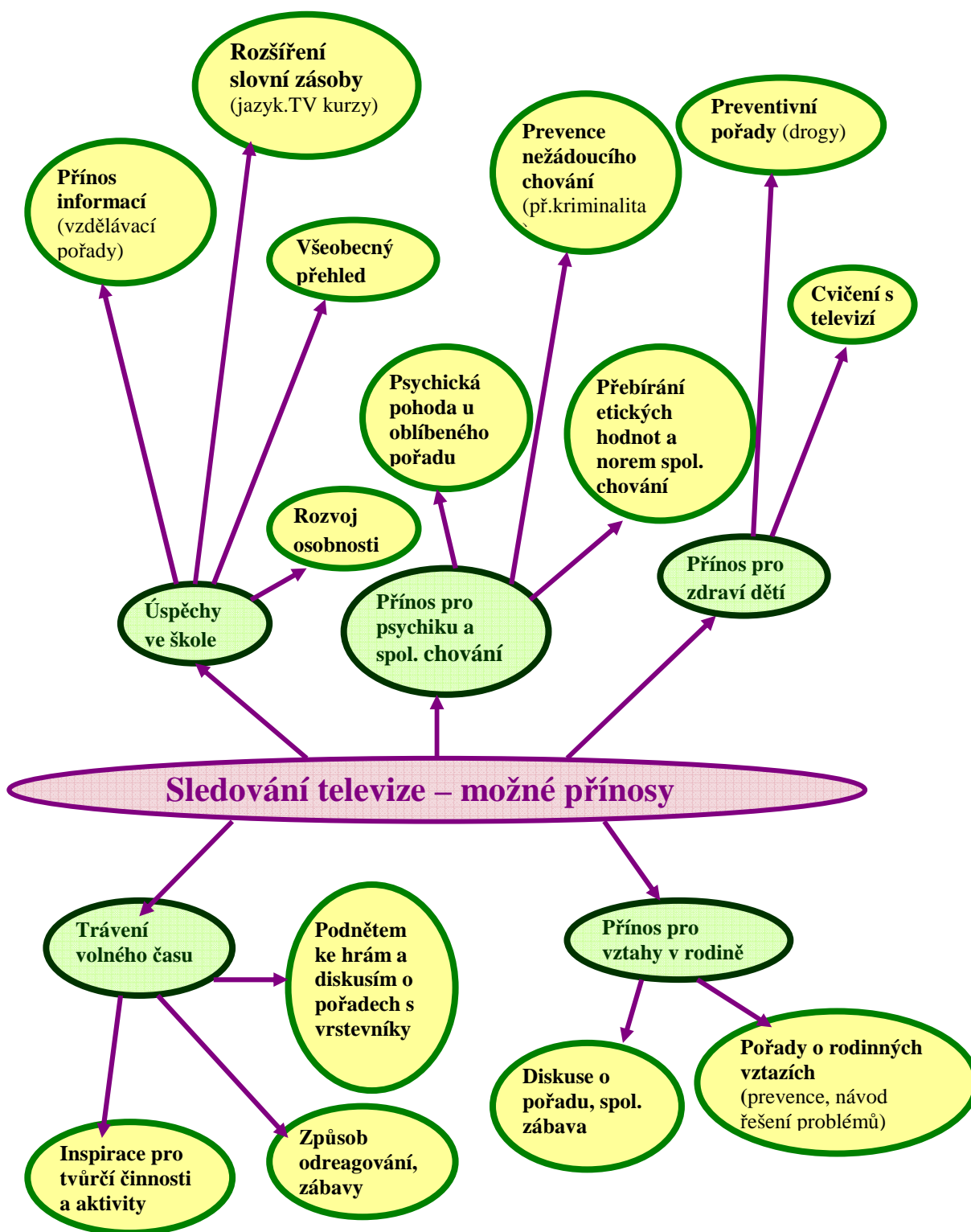
5.2 Pozitivní vliv televize

Zatímco jsem se v předchozí kapitole věnovala negativním vlivům televize na děti, v této kapitole se zaměřím na ty aspekty, které mohou pro děti znamenat jistý přínos. Pro lepší přehlednost a názornost opět uvádím schéma (Schéma č. 2), které jednotlivé pozitivní vlivy sledování televize graficky znázorňuje.

⁵⁷ Příloha č. I, s. 54

⁵⁸ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: Portál, 1995, s. 30.

Schéma č. 2: Možné přínosy sledování televize

5.2.1 Pozitivní vliv na trávení volného času

Ačkoli v předchozí kapitole byly uvedeny názory odborníků a studie, které poukazovaly především na negativní vlivy televize na trávení volného času, lze nalézt i ty studie a odborníky, kteří prosazují opačný názor na vliv televize. Televizi vidí v tomto ohledu jako přínosnou věc. Považují ji za alternativu umožňující dětem o určitém tématu v kolektivu povídat a tím jim poskytuje možnost se v kolektivu uplatnit. Jiní autoři prohlašují, že některé televizní pořady nabízejí dětem podnět ke hrám nebo, že televize dává možnost odreagovat a bavit se.⁵⁹ Některí odborníci vidí jako problém hodnocení času stráveného u televizoru. Tento čas je podle některých názorů velmi nepřesným ukazatelem, neboť děti se při sledování věnují i dalším aktivitám.⁶⁰

I někteří pedagogové zastávají takový názor, že sledování televize může být v určitých ohledech pro trávení volného času dětí přínosné. Při rozhovoru se mnou uváděli, že některé pořady mohou být dětem inspirací pro tvůrčí činnosti a aktivity, kterým se pak mohou ve volném času věnovat.⁶¹ Také „televizní rozhovory a pořady s aktivními, úspěšnými vrstevníky mohou děti inspirovat k podobným aktivitám“.⁶²

5.2.2 Pozitivní vliv na vztahy v rodině

Sledování televize může mít pozitivní vliv také na vztahy v rodině. Jak v rozhlasovém pořadu Českého rozhlasu 6 *Hovory o rodině*, na téma *Televize, video a počítače v životě dětí* ze dne 12. 8. 2007 uvedl psycholog Jaroslav Šturma, je potřeba, aby se rodiče dívali na televizi spolu s dítětem a to zejména proto, aby mu pomohli správně porozumět tomu, co vidí v televizi a zároveň pak mají rodiče možnost na něco konkrétního navázat, o čem by mohli s dítětem komunikovat.⁶³

⁵⁹ MIČIENKA, M., JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 43.

⁶⁰ MIČIENKA, M., JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 43.

⁶¹ Příloha č. I, s. 54

⁶² Učitel č. 5, Příloha č. I, s. 56

⁶³ Český rozhlas 6, *Hovory o rodině*. [online]. 2007 [cit. 2009-04-3]. Záznam pořadu dostupný z WWW: <<http://www.rozhlas.cz/default/default/rnp-player.html?id=00583930&br=48&s=>>>.

Příbramští učitelé také uvádí možnou pozitivní stránku společného sledování televize v rodině. Poukazují na možnost upevnování vztahů mezi rodiči a dětmi při společném sledování určitého pořadu, což může být příležitostí pro společnou diskusi a zábavu.⁶⁴ Navíc existují i pořady, které mohou pozitivně působit na formování rodinných vztahů. Jak uvedl jeden z příbramských učitelů „*přínosnými pořady mohou být pro děti i ty, které se vyjadřují například ke vztahům mezi rodiči a dětmi, které se týkají odpovědnosti členů rodiny či patologických jevů v rodině a jejich prevenci. Některé pořady v televizi mohou vysvětlovat konkrétní situace a problémy, například v mezilidských vztazích.*“⁶⁵

5.2.3 Pozitivní vliv sledování televize na psychický vývoj a společenské chování dítěte

Sledování televize může mít na děti i pozitivní vliv co se týče jejich psychiky a jejich chování ve společnosti. Pokud bych zmínila některé z názorů příbramských pedagogů, dítě, které sleduje svůj oblíbený pořad je v určité psychické pohodě. „*Pokud se dítě dívá na vhodný program, může to mít i pozitivní vliv na jeho psychický vývoj...*“.⁶⁶ Určité televizní pořady mohou dětem předávat jisté etické hodnoty a ukazovat standardy vhodného společenského chování.⁶⁷ *Jisté pořady či filmy mohou působit také jako prevence špatných a neblahých projevů jedince (př. drogy, bezpečnost na silnicích....).*⁶⁸

5.2.4 Pozitivní vliv televize na školní úspěchy

Televize dětem nemusí znamenat jen ohrožení jejich školního prospěchu, ale mohou se z ní dozvídat mnoho zajímavých poznatků, které jim pomáhají jejich

⁶⁴ Příloha č. I, s. 54

⁶⁵ Učitel č. 4, Příloha č. I, s. 55

⁶⁶ Učitel č. 1, Příloha č. I, s. 54

⁶⁷ Příloha č. I, s. 54

⁶⁸ Učitel č. 5, Příloha č. I, s. 56

dovednosti rozvíjet. Nabízí i řadu jiných informací například o tom, jak se oblékat, chovat a tak dále.⁶⁹

Televize tak dětem může přinášet i pozitivní vliv na školní úspěchy. Televizní obrazovka nám totiž nabízí nejen zábavné přenosy, ale také velké množství vzdělávacích pořadů. Jak uváděli příbramští učitelé, se kterými jsem provedla rozhovor, kvalitní vzdělávací televizní pořady mohou přispět nejen ke všeobecnému přehledu dětí, rozvoji osobnosti, vyvarování se chyb, ale i k úspěchům ve škole.⁷⁰ *Pokud si děti vyberou vhodné pořady, může jim to přinést například rozšíření slovní zásoby, třeba sledováním jazykových kursů či rozvíjení jejich představivosti.*⁷¹

5.2.5 Zdravotní následky

I když je časté sledování televize u dětí odborníky často kritizováno kvůli možným negativním zdravotním důsledkům, jako je obezita či jiné zdravotní problémy (např. ortopedického rázu), lze najít i kladné stránky, které může sledování televize dětem a jejich zdraví přinášet. Podle názoru jednoho z příbramských pedagogů, „jistě pořady či filmy mohou působit jako prevence špatných a neblahých projevů jedince (př. drogy, bezpečnost na silnicích....)“.⁷² Pozitivně pak na děti a jejich zdraví mohou jistě působit i pořady, ve kterých se hovoří o zdravé výživě či o důležitosti sportu, nebo pořady při nichž se i dítě, které televizi sleduje, může samo do cvičení zapojit (například pořad *Cvičení s Dádou*).

5.3 Shrnutí vlivů televize na děti

Na základě výše uvedeného textu lze konstatovat, že sledování televize, může mít na děti jak pozitivní (viz. Schéma č. 1.), tak negativní vliv (viz. Schéma č. 2.). Existuje totiž řada odlišných pohledů, které se týkají vztahů televize a dětí, ale většinou se shodují v názoru, že vliv televize nelze zkoumat odděleně od dalších vlivů, které na děti působí. Mičienka a Jiráček uvádějí, že záleží také například na konkrétní rodině,

⁶⁹ MIČIENKA, M., JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 43.

⁷⁰ Příloha č. I, s. 54

⁷¹ Učitel č. 2, Příloha č. I, s. 54

⁷² Učitel č. 2, Příloha č. I, s. 54

škole nebo prostředí, ve kterém děti žijí.⁷³ Nelze tedy jednoznačně říci, zda samotná televize má na děti pozitivní či negativní vliv. Záleží totiž na množství jiných faktorů, které se sledováním televize souvisí.

6. Děti a internet (počítač)

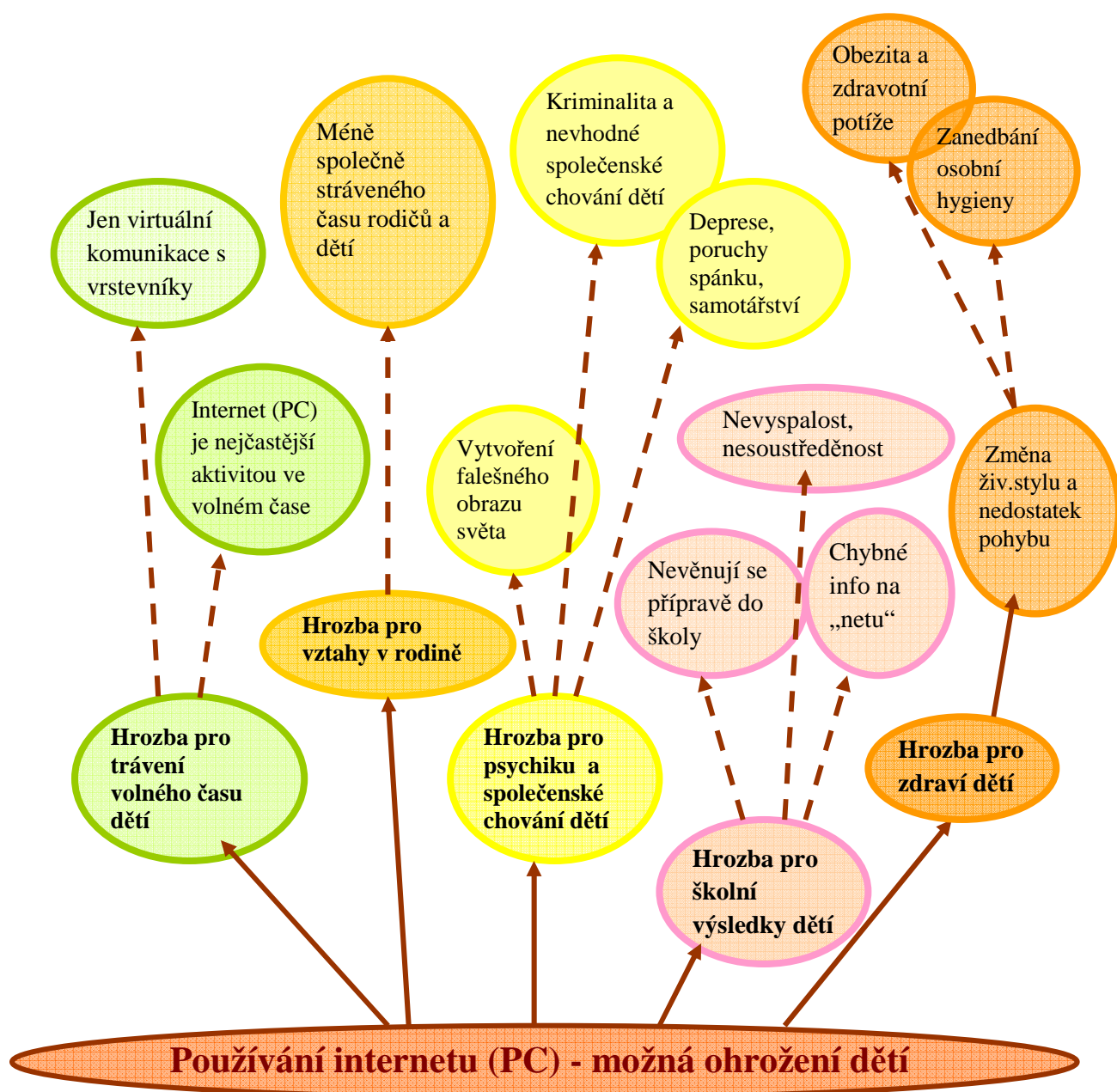
Jak můžeme vidět výše v tabulce č. 1 a následně na grafu č. 1, také internet (počítač) se bezpochyby řadí k nejpoužívanějším médiím dětmi ve věkové skupině 6-11 let. Internet (počítač) je slovo, které používáme snad každý den, a nepřipadá nám nijak zvláštní. V současnosti děti u internetu (počítače) tráví stále více času, než tomu bylo dříve. Je to především dobou a stále se zvyšujícím používáním tohoto druhu médií. Internet (počítač), by pro děti měl představovat něco, čeho může využívat například ke studiu nebo k získávání novinek ze světa a z různých oblastí lidské činnosti. Ovšem mnohdy tomu tak být nemusí. Děti totiž internet také používají na hraní her, stahování hudby, komunikaci s přáteli, využívání online komunikace, chatování a mohou tak být vystaveny hrozbám a negativním vlivům.

6.1 *Negativní vliv internetu (počítače)*

Jak už bylo zmíněno, ačkoli se internet (počítač) stal pro dítě obrovským zdrojem nejrůznějších informací, může pro něj být také velkým rizikem. Rizika jsou graficky znázorněny ve Schématu č. 3.

⁷³ MIČIENKA, M., JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 43.

Schéma č. 3: Možná ohrožení dětí při používání internetu (počítače)

6.1.1 Negativní vliv internetu (počítače) na trávení volného času

Jako jeden z negativních aspektů internetu (počítače), může být vnímáno to, že se brouzdání po internetu a používání počítače stane nejčastější aktivitou dětí v jejich volném čase. Navíc děti, které si navyknu svůj volný čas pravidelně trávit u počítače,

mohou přejít do jakési formy závislosti. Hlavní příčinou (ale i důsledkem) této závislosti může být například to, že dítě není schopno navazovat přátelské vztahy v reálném světě. Děti, které nemají kamarády nebo postrádají lásku ze strany rodičů, se začnou velmi často upínat na on-line hry, ve kterých jsou obklopeni množstvím virtuálních přátel. Nejvíce oblíbené hry jsou ty, v nichž se samotné dítě stává hrdinou. Dítě postupem času přestane být schopné rozlišovat mezi realitou a svým vlastním světem a stává se roztěkaným, má problémy ve škole, ztrácí sebevědomí a neustále musí myslet na to, kdy už konečně bude moci přisednout k počítači.⁷⁴

Závislost vyjadřuje extrémní nadšení, zálibu a touhu po nějaké činnosti. Člověk v touze oddaluje své denní aktivity, postupně se jich zříká a dává je do pozadí. Již dávno do této kategorie nepatří jen alkohol či kouření. Protože závislostí všeho druhu přibývá, je závislost na počítači či počítačových hrách řazena do tzv. závislostí na internetu či na počítači. Patří sem ale například i chatování, brouzdání po „netu“ nebo také nakupování. Závislost na počítači a u dětí především na počítačových hrách, je jakýmsi nástupcem klasických her, například kostek, stolních her či karet, u kterých se rovněž vyskytuje tzv. patologické hráčství. S postupující dobou a vývojem techniky se každý člověk zaměřuje na něco nového. Zvláště pak děti, kterým v dnešní době klasické hry už moc neříkají.⁷⁵

V současné době děti ve svém volném čase využívají i řadu počítačových programů, které prostřednictvím internetu umožňují komunikaci s ostatními vrstevníky (př. icq, skype, facebook). Může se pak stát, že dítě navazuje pouze jakási virtuální přátelství, se svými „přáteli“ se tedy setkává pouze prostřednictvím počítače a internetu, což může pro dítě znamenat řadu dalších nebezpečí. Marek Mičienka a Jan Jiráček v knize *Základy mediální výchovy* uvádí základní rozdíly internetové komunikace a komunikace tváří v tvář. Tyto rozdíly jsou velmi podstatné. Internetová komunikace přináší **anonymitu**, to znamená, že se lidé na internetu mohou pohybovat zcela anonymně, dále umožňuje nejen **neviditelnost** sebe, ale i druhých a jejich reakcí, **přerušenu komunikaci**, když nám například začíná oblíbený seriál, či přijde návštěva.

⁷⁴ ŠTEFKOVÁ, Marta. *Můj syn/dcera tráví celý volný čas u počítače – co s tím?!* [online]. 2008 [cit. 2009-04-03]. Dostupný z WWW: < <http://www.meredit.cz/content/view/744/75/>>.

⁷⁵ PEŠKOVÁ, Iveta. *Děti a počítač* [online]. 2009 [cit. 2009-04-03]. Dostupný z WWW:< <http://www.meredit.cz/content/view/890/75/>>.

Komunikační partner na druhém konci neví, proč debata byla vlastně ukončena. Dále internetová komunikace přináší **vnímání komunikace ve své fantazii**. Je to z toho důvodu, že obraz komunikujícího partnera je bez jakéhokoli reálného faktu utvořen jen ve fantazii, která často neodpovídá realitě. Dále je to **jiná identita**, kdy se lidé rádi zbavují některých „reálných obtížností“. Může to být například nízký věk, ale i celá svá reálná osobnost.⁷⁶

6.1.2 Negativní vliv internetu (počítače) na vztahy v rodině

Internet (počítač) může také ovlivňovat vztahy v rodině. Podobně je tomu i u využívání televizní obrazovky, jak jsem se již zmínila. Dítě se může uchýlovat k internetu (počítači) především z toho důvodu, že postrádá lásku ze strany rodičů, jejich zájem nebo dostatek času, který by měli rodiče věnovat právě svému dítěti. Pro dítě je bezpochyby přínosnější, když si s ním rodič povídá, hraje a tráví volný čas, než aby bylo usazeno k internetu a ponořeno do virtuálního světa médií. Myslím si, že pokud dítěti chybí vzájemná komunikace s rodiči nebo vůbec s jeho rodinou, může snadno podlehnout komunikačním internetovým programům jako je například Icq, chat a mnoho dalších, které internet přináší. Rozšíření tohoto "diskutování" zejména mezi žáky potvrzuje potřebu konverzace, popovídání si s někým. Ovšem může to mít i opačný efekt. Omezení kontaktu s ostatními členy rodiny a méně společně stráveného času nemusí být totiž jen příčinou používání internetu (počítače), ale i důsledkem této aktivity. Pokud dítě či jiný člen rodiny tráví u počítače (internetu) příliš mnoho času, může se stát, že času stráveného s ostatními členy rodiny pak není příliš mnoho.

6.1.3 Negativní vliv na psychiku a společenské chování dětí

Časté používání internetu (počítače) u dětí se projevuje především v negativních psychických příznacích, které jsou považovány za ty nejhorší a nejzávadnější. Jak píše odbornice na oblast zdraví a zdravotnictví Iveta Pešková ve svém článku pro magazín *Meredith.cz.*, negativní příznaky psychického a sociálního

⁷⁶ MIČIENKA, M., JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 163.

rázu se týkají hlavně celkového životního stylu. Podle Peškové je dítě zavedeno do světa virtuální reality, kde prožívá nereálné příběhy a dobrodružství. Pešková dále uvádí, že děti mají předpoklady naučit se určité věci daleko rychleji než třeba dospělý, nepřemýšlí o důsledcích. Jejich virtuální svět se pro ně stává běžným, takovým, který si vytvořily samy, podle svých představ. Dále píše, že například svět počítačových her je pro dítě velmi zákeřný. Dítě vidí, jak jeho hrdina, i když je rozstřílený na kousky, vstává ze země a vrhá se do dalšího boje. S pomocí těchto mylných představ si vyvíjí jinou identitu, snaží se přizpůsobit svým hrdinům, kteří zvládají na obrazovce téměř vše. Pokud takové věci sleduje velmi často, začne příběh skutečně prožívat a v důsledku toho spatřuje tento nereálný svět postupně i kolem sebe a může z jeho strany docházet k ubližování kamarádů či spolužáků. Představa toho, že dítě musí žít ve světě reality, kde je situace zcela jiná, pak dítě přivádí do depresí a dítě se později uchyluje k samotářství, vyvíjí se u něj především podezřívavost a vztahovačnost. Dalším příznakem mohou být i poruchy paměti a spánku.⁷⁷

6.1.4 Negativní vliv internetu (počítače) na školní úspěchy

Internet (počítač) může mít negativní vliv i na školní úspěchy. Jak píše Iveta Pešková, která se věnuje oblasti zdraví a zdravotnictví, dalším negativními důsledky častého využívání počítače a internetu mohou být poruchy paměti a spánku u dětí. Děti často tráví u počítače příliš mnoho svého volného času, dlouho ponocují, nevnímají čas, který plyne okolo nich a ráno jsou pak ve škole nevyspalé, unavené a nedokážou se soustředit.⁷⁸

Pokud bude tedy dítě trávit příliš mnoho času právě u internetu, místo toho, aby se připravovalo do školy, určitě se to odrazí i na jeho prospěchu. Nejenže se dítě místo přípravy do školy věnuje internetu, ale i druhý den, ve škole, bude nevyspalé, unavené,

⁷⁷ PEŠKOVÁ, I. *Děti a počítač II. – Závislost* [online]. 04. 02. 2009. [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.meredi.cz/content/view/937/75/>>.

⁷⁸ PEŠKOVÁ, I. *Děti a počítač II. – Závislost* [online]. 04. 02. 2009. [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.meredi.cz/content/view/937/75/>>.

nesoustředěné a tím pádem jeho výkonnost nebude tak dobrá. Další problém můžeme vidět v chybných informacích, které jsou mnohdy na internetu k dispozici. Pokud si dítě vyhledává informace (například ke zpracování domácího úkolu) na internetu, může se také stát, že informace, které najde, nebudou až tak správné. Mohou být zastaralé a tudíž už dávno neplatné.

6.1.5 Negativní vliv internetu (počítače) na zdraví dětí

Častá práce s internetem (počítačem) způsobuje i rizika zdravotní. Tento fakt zmiňuje i Iveta Pešková. Tato odbornice v oblasti zdraví a zdravotnictví píše, že nadměrné používání internetu (počítače) sebou přináší změnu životního stylu. Nedostatek pohybu, postupné vynechávání jakýchkoliv činností ve volném čase, se na dítě podepisuje v hrozbě 21. století, kterou je obezita. Pešková upozorňuje na to, že se dítě o sebe samo přestává starat a je mu zcela jedno co konzumuje. Nejjednodušší formou stravy se pro něho stává rychlé občerstvení s vysokým podílem kalorií. Jak dále píše, dochází také k závažnému porušování pitného režimu.⁷⁹

Podle Peškové se u dítěte častým vysedáváním u počítače dostávají bolesti páteře, zad, krku i nohou. Pešková dále vysvětluje, že malým množstvím pohybu postupně ochabuje svalstvo a navíc se mohou objevit problémy s rukama ve formě tzv. karpálního tunelu. Ty vznikají právě při jednotvárném pohybu rukou, jako je například pohyb joystickem ze strany na stranu nebo pohyb myši.⁸⁰

Dalším negativním příznakem, při častém používání počítače může být zhoršený zrak. Jak píše Pešková, dítě musí postupně více zaostřovat, více se soustředit a tím pádem přichází únava očí či rozmazané vidění.⁸¹

Další hrozbou je zanedbání péče o vlastní osobu. Děti o sebe přestávají pečovat, vynechávají ranní, postupně i večerní hygienu, zhoršuje se jim chrup, mívají takzvanou virtuální nevolnost, která se vyskytuje poruchami rovnováhy a žaludečními

⁷⁹ PEŠKOVÁ, I. *Děti a počítač II. – Závislost* [online]. 04. 02. 2009. [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.meredit.cz/content/view/937/75/>>.

⁸⁰ PEŠKOVÁ, I. *Děti a počítač II. – Závislost* [online]. 04. 02. 2009. [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.meredit.cz/content/view/937/75/>>.

⁸¹ PEŠKOVÁ, I. *Děti a počítač II. – Závislost* [online]. 04. 02. 2009. [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.meredit.cz/content/view/937/75/>>.

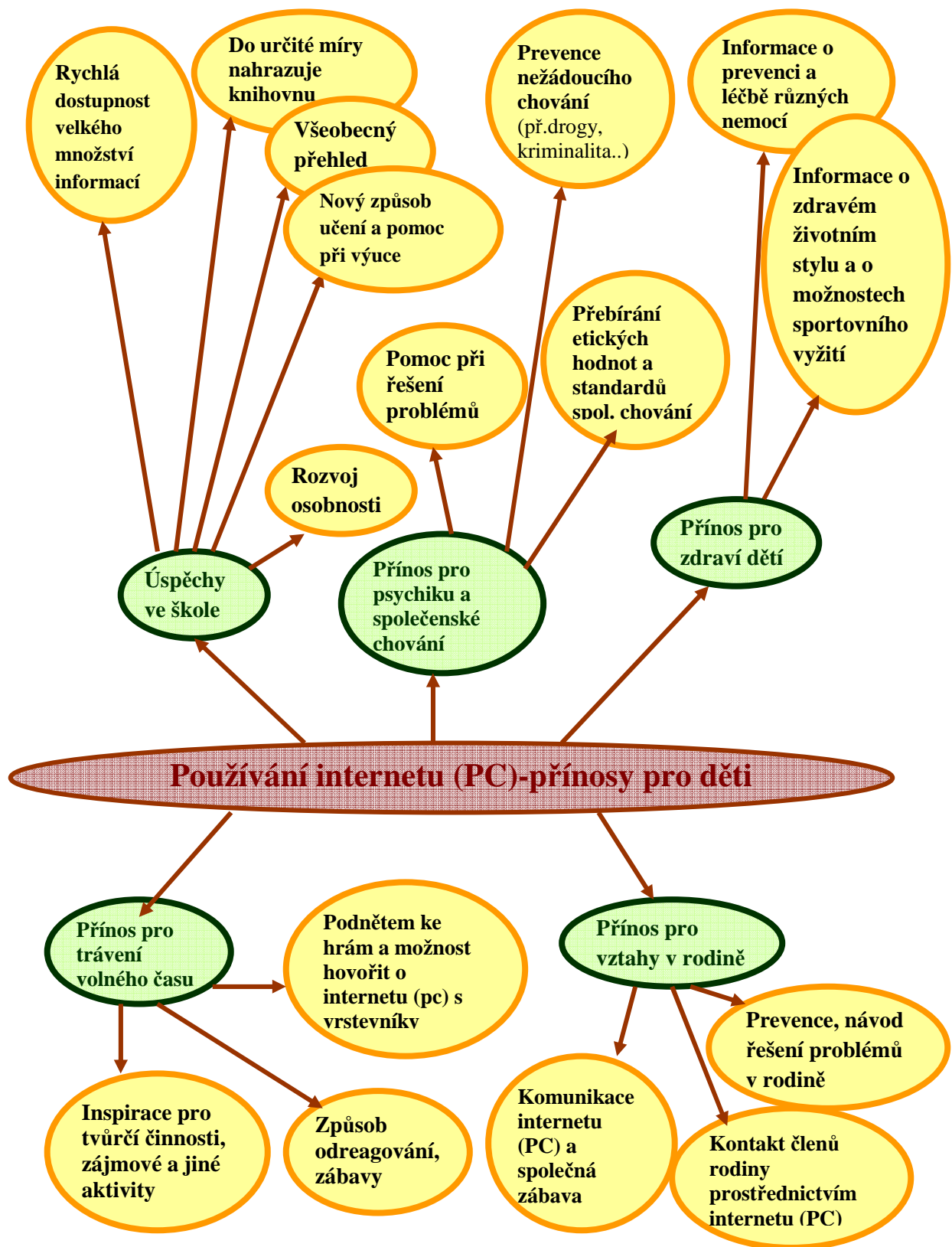
nevolnostmi.⁸² MUDr. Pavel Šácha se zmiňuje o příznacích provázející nadměrné používání počítače. Výsledky uvádí ze studie, která byla provedena v rodinách 1143 dětí ve věku 6-11 let. Analýza vychází z údajů dotazníků, kde se přesně zaznamenávala doba, po kterou děti používaly počítač a doba, v níž spaly. Následně tyto děti byly vyšetřeny na výskyt tří příznaků. Těmito příznaky byly tmavé kruhy pod očima, svalová ztuhlost v ramenním kloubu a změna postavení lopatky v důsledku ztuhlosti v ramenním kloubu. Uvedené příznaky měly ve výsledném souboru tuto frekvenci: tmavé kruhy pod očima u 165 dětí, to je 14,4 %, svalová ztuhlost v ramenním kloubu u 229 dětí, to je 20 % a změna postavení lopatky v důsledku ztuhlosti v ramenním kloubu u 72 dětí a to je 6,2 %. Také u chlapců byla častěji než u dívek nalezena přítomnost dvou z uvedených příznaků. Opět chlapci trávili delší čas na počítači než dívky. U všech dětí, které používaly počítač déle než jednu hodinu denně, byla dokázána vyšší frekvence tmavých kruhů pod očima a svalová ztuhlost v ramenním kloubu než u dětí, kde doba strávená na počítači byla pod jednu hodinu denně. Nedostatečná doba spánku byla prokázána v bezprostřední závislosti se všemi třemi hodnocenými příznaky. Výsledek studie poukazuje na to, že nadměrné používání počítače vede k projevení tmavých kruhů pod očima a k svalové ztuhlosti v ramenním kloubu je zároveň důvodem spánkové deprivace, proto se doporučuje, aby čas strávený u počítače byl kratší než jedna hodina za den.⁸³

⁸² PEŠKOVÁ, I. *Děti a počítač II. – Závislost* [online]. 04. 02. 2009. [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.meredi.cz/content/view/937/75/>>.

⁸³ ŠÁCHA, Pavel. *Děti a počítač* [online]. 09. 01. 2006. [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.celostnimediceina.cz/deti-a-pocitac.htm/>>.

6.2 Pozitivní vliv internetu (počítače)

Schéma č. 4 Přínosy používání internetu (PC)

Jak píše Miloslav Fuček ve svém článku *Internet a jeho výchovné působení na děti* pro magazín *Ekamarad.cz*, působení internetu je často porovnáváno s televizí,

ale ve skutečnosti si tyto média nejsou úplně totožné. Zatímco s televizí se dítě stává pasivním partnerem, práce na počítači vyžaduje jeho aktivitu.⁸⁴ Internet nabízí obrovské možnosti a to jak tvůrčí, vzdělávací, informační, poznávací, ale i zábavné činnosti. Děti si na internetu mohou rozvíjet i své koníčky.⁸⁵ Stejně jako tomu je u televize, i používání internetu (počítače) může být pro děti přínosné. V následujících řádcích se na jednotlivé možné přínosy zaměřím podrobněji. Pro názornost a shrnutí významných přínosů je uvedeno opět grafické schéma (Schéma č. 4, viz výše).

6.2.1 Pozitivní vliv internetu (počítače) na trávení volného času

Stejně tak, jako tomu je u televize, i internet (počítač) lze v určitých aspektech vidět jako přínosné médium pro trávení volného času dětí. Tyto aspekty jsou velmi podobné těm, které jsem uvedla, když jsem se zabývala přínosy sledování televize. Na internetu (počítači) lze nalézt mnoho informací, které mohou posloužit jako podnět ke hrám s vrstevníky. Internet může také dětem sloužit jako pomocník při vyhledávání zábavy, jak správně využít volný čas a mohou zde nalézat inspirace pro tvůrčí činnosti a jiné aktivity ve svém volném čase. Dnes je zcela běžné, dalo by se říci i snad automatické, mít v domácnosti alespoň jeden počítač a internet. Děti si pak mezi sebou mohou o internetu a počítači povídat a uplatnit se tak v kolektivu. Mimo to může počítač dětem v jejich volném čase sloužit, jako způsob odreagování a zábavy.

6.2.2 Pozitivní vliv internetu (počítače) na vztah v rodině

Jak píše Miloslav Fuček, internet se může stát dobrým společným zájmem pro děti a rodiče. Dnes je stále více běžné, že dítě je s počítačem mnohem více v kontaktu než jeho rodiče, a tak má k němu mnohem blíže. Pokud rodiče dítěte nejsou s internetem a počítačem moc velcí kamarádi, může to být právě jejich dítě, kdo je s ním

⁸⁴ FUČEK, Miloslav. *Internet a jeho výchovné působení na děti* [online]. 29. 01. 2003 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.ekamarad.cz/ezin/clanek/2060/>>.

⁸⁵ FUČEK, Miloslav. *Internet a jeho výchovné působení na děti* [online]. 29. 01. 2003 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.ekamarad.cz/ezin/clanek/2060/>>.

seznámí a naučí je s ním pracovat.⁸⁶ Mimo to jsou v dnešní době stále více oblíbené počítačové programy jako je Skype či Icq, které prostřednictvím internetu umožňují být v kontaktu s jinými lidmi i přes velké geografické vzdálenosti. Pokud tedy rodič odjede například na služební cestu, či je delší dobu mimo domov, tyto programy dětem umožňují být stále se svými rodiči v kontaktu, povídat si s nimi, či se dokonce vidět.

6.2.3 Pozitivní vliv internetu (počítače) na psychiku a společenské chování

Vliv internetu (počítače) na psychiku a společenské chování se nemusí vždy vnímat pouze negativně. Lze zde nalézt i jisté pozitivní stránky. Internet nám nabízí řadu stránek a portálů, na kterých se řeší nejrůznější problémy. Pokud by tedy děti měly nějaké problémy, které samy neumí vyřešit a z nějakého důvodu se s ním nikomu nechtějí svěřit, mohou tak učinit prostřednictvím internetu. Prostřednictvím virtuálního světa je možné problémy konzultovat i s odborníky, kteří mohou poskytnout užitečné rady. Některé kvalitní internetové stránky a počítačové programy se věnují různým společenským problematikám, díky nimž, mohou být dětem předávány důležité etické hodnoty a standardy žádoucího společenského chování.

6.2.4 Pozitivní vliv internetu (počítače) na školní úspěchy

Jako další pozitivum internetu (počítače), lze vidět to, že tento druh médií může hrát (a často hraje) velmi významnou roli ve vzdělávání. Pokud dítě tráví svůj volný čas sezením u internetu (počítače), může ho využívat i ve svůj prospěch. Pokud dítě bude ve svém volném čase na internetu vyhledávat všelijaké informace, které mu mohou pomoci ve vzdělání, určitě tento čas strávený na internetu bude pro něho prospěšným.

Student psychologie Martin Pírko ve svém článku *Děti a Internet I.* píše, že internet funguje jako jedinečný zdroj informací a je vynikajícím nástrojem pro vzdělání. Dítě si zde může najít podklady k domácím úkolům a spoustu dalších zajímavých

⁸⁶ FUČEK, Miloslav. *Internet a jeho výchovné působení na děti* [online]. 29. 01. 2003 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.ekamarad.cz/ezin/clanek/2060/>>.

informací, které jim usnadňují práci při přípravě do školy⁸⁷. Brouzdáním po internetu mohou děti své znalosti dále rozvíjet. Pírko upozorňuje na to, že v dnešní době mají děti prostřednictvím internetu možnost svobodného vzdělávání a mohou si tak samy vybírat, co se chtějí dozvědět.⁸⁸

Na internetu jde všechno rychleji. Dítě například nemusí chodit do knihovny, vyhledávat potřebné informace v knihách a z nich si poté vypisovat referáty. Stačí, když usedne doma k internetu a vyhledá si potřebné informace. Internet mu tak usnadní spoustu práce a ušetří mnoho času. Na druhou stranu se dítě daleko méně dostane do styku s knihami a tištěnými publikacemi. V dnešní době se již na trhu prodává velký počet výukových programů, ve kterých se děti mohou naučit spoustu novým věcem. Tyto výukové programy jsou vytvořené zábavnou a pěknou formou, takže děti baví nenásilnou výukou a dozvídají se mnoho nových a užitečných informací.

Jak uvádí Iveta Pešková, ani všechny počítačové hry nemusí být pro děti škodlivé. Jestliže, jsou totiž počítačové hry správně zvolené, tedy pokud jsou přiměřené k věku dítěte, mohou být i přínosem. Dítě je ale samozřejmě musí chápat. Hry potom mohou rozvíjet jeho představivost, postřeh a tvořivost. Hry jsou nastaveny tak, aby člověka motivovaly k neustále vyšším výkonům, což může být přínosné, zejména pokud se má dítě prostřednictvím hry něco naučit.⁸⁹

6.2.5 Zdravotní následky

Internet nabízí i značný počet odkazů na správný zdravotní styl, prevenci a léčbu nejrůznějších onemocnění. Dítě se tak může inspirovat, jaké výrobky jsou pro něho a jeho život nezdravé a jaké by mělo naopak častěji konzumovat. Internet také poskytuje velké množství odkazů sportovních center a zábavy, kde si dítě může zasportovat

⁸⁷ PÍRKO, Martin. *Děti a Internet I.* [online]. 2007 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/deti-a-internet-i/>>.

⁸⁸ PÍRKO, Martin. *Děti a Internet I.* [online]. 2007 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/deti-a-internet-i/>>.

⁸⁹ PEŠKOVÁ, Iveta. *Děti a počítač II. – Závislost* [online]. 04. 02. 2009. [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.meredit.cz/content/view/937/75/>>.

a „vyřádit se“. Internet také zprostředkovává dětem nabídku různých sportovních oddílů nebo kroužků, do kterých se mohou podle svých zájmů přihlásit.

6.3 Shrnutí vlivů internetu (počítače) na děti

Jak můžeme vidět na výše uvedených schématech (Schéma č. 3) a (Schéma č. 4), také internet (počítač) může mít na děti pozitivní, ale zároveň i negativní vliv. Bořivoj Brdička ve své publikaci *Role internetu ve vzdělávání* píše, že vliv internetu (počítače) především záleží na tom, jakým způsobem ho děti využívají. Způsob používání je značně ovlivňován jejich zájmy a také prostředím, v němž žijí. Také zmiňuje, že jedním z nejdůležitějších vlivů, je funkce rodiny a domácí atmosféra.⁹⁰

⁹⁰ BRDIČKA, B. *Role internetu ve vzdělávání*. Kladno: AISIS o. s., 2003, s. 57.

7. Navrhované řešení (Možnosti omezení negativních vlivů médií na děti - vlastní reflexe)

Poté, co jsem se do problematiky vlivu médií na děti nižšího školního věku podívala hlouběji, docházím k přesvědčení, že média na děti mohou mít značný vliv. Média působí na děti v mnoha aspektech pozitivně a jsou pro děti přínosem, avšak jsou zde i stinné stránky médií, které mohou děti a jejich vývoj ohrožovat. Z tohoto důvodu bychom tuto problematiku neměli zcela ztracovat. Nelze však říci, že média na každého jedince, tedy na děti nižšího školního věku, působí stejnou měrou. Možné vlivy médií jsou založeny především na tom, jak samotný konzument využije čas strávený s nimi. To, jaký bude mít televize či internet (počítač) na děti vliv, nezáleží jen na samotných dětech, ale figurují zde i jiní aktéři, jako je například rodina, ve které dítě žije. Zde záleží především na rodičích a jejich přístupu k těmto médiím i k výchově dětí samotné. Dalšími aktéry pak mohou být kamarádi, škola a celkové společenské prostředí, ve kterém děti žijí. Protože, jak už bylo zmíněno, televize a internet (počítač) přinášejí kromě pozitivních stránek i ty negativní, pokusím se zapřemýšlet o možných řešeních, která by přispěla k minimalizaci těchto negativních stránek a případného ohrožení dětí televizí a internetem (počítačem).

Jak už bylo zmíněno výše, důležitý vliv v této problematice hrají rodiče dětí. Myslím si, že není zcela nezbytné, aby rodiče dětem média, obzvláště televizi a internet (počítač), zakazovali nebo je snad před nimi ukrývali. Dříve nebo později by je tyto média stejně přilákaly a poté by na ně mohly mít i horší vliv. Jak jsem na základě studia literatury zjistila, děti ve věku 6-11 let samy příliš nedokážou rozpoznat a určit, jaké pořady jsou pro ně vhodné a za jakým účelem by měly počítač a internet především využívat. Proto by se každý rodič měl zamyslet nad tím, co je pro jejich děti vhodné a co mu naopak může uškodit. Výchovu svých dětí by se pak měli snažit orientovat právě takovým směrem, aby byla média pro děti co nejvíce přínosná. Především děti vidí ve svých rodičích velký vzor, a tak když rodiče polovinu dne tráví před televizní obrazovkou nebo na internetu, před počítačovou obrazovkou, dětem nedávají příliš velký vzor jak využívat volný čas. Když děti vidí, že rodiče využívají čas takto pasivními aktivitami, berou to za zcela normální situaci. Rodiče by měli jít dětem příkladem a vyvarovat se tomu, co nechťejí, aby v budoucnu dělaly jejich děti. Když

se děti rozhodnou využívat televizi nebo internet, bylo by naprosto prospěšné, kdyby rodiče trávili při těchto aktivitách čas s nimi. Za prvé budou s dítětem prožívat více společných chvil a v případě, že dítě nebude něčemu rozumět, může to být právě rodič, který mu nejasnosti vysvětlí a pomůže mu dané problematice porozumět.

Dalším aktérem, který může působit na děti je škola. Ve škole děti tráví mnoho času, a proto je důležité, aby tento čas využily co nejvíce k jejich prospěchu. Například jim ve škole mohou být pouštěny různé poučné pořady o televizi a internetu, ve kterých mohou být nastíněny vlivy, které na ně mohou tato média mít. V těchto pořadech se děti mohou dozvídat, co mají dělat a čeho by se naopak měly vyvarovat.

Dále bych navrhovala, aby byly pro rodiče pořádány různé semináře, přednášky a diskuse, které by se týkaly možného působení internetu (počítače) a televize na děti. Tyto akce by mohly organizovat buď školy, které jejich děti navštěvují nebo jiné organizace ve společnosti. Hlavním cílem takovýchto seminářů by bylo, aby se rodiče od odborníků dozvěděli co nejvíce informací o dané problematice. Například informace o tom, kolik času by optimálně měly děti u médií trávit, jak s nimi nakládat, jaké pořady jsou pro ně vhodné a tak dále.

Velký vliv na dítě mohou mít i jeho kamarádi, se kterými se stýká. Právě jimi je dítě nejvíce ovlivněno. Je velmi důležité, aby rodiče věděli s kým je jejich dítě v kontaktu.

Dále bych doporučila využívat volný čas dětí aktivním způsobem, než jen lenošením u televize či internetu. Děti by se měly dostávat do přímého kontaktu s lidmi, respektive se svými vrstevníky a ne být uvězněni doma ve virtuálním světě. Mohou například trávit více času venku se svými kamarády, v zájmových kroužcích či vzdělávacích zařízeních. Tomu, aby děti trávily svůj volný čas aktivním způsobem, by mohly přispět například i různé organizace, které se věnují volnočasovým aktivitám dětí a pořádají pro ně různé akce či nabízejí zájmové kroužky, které děti rády navštěvují. Tyto organizace se mohou pokusit orientovat svou činností takovým způsobem, aby byly pro děti co nejvíce lákavé.

8. Závěr

Není pochyb o tom, že média, především televize a internet, jsou v dnešní době ve velké míře používána, a proto se právě tato média stala součástí našich každodenních životů. V mé bakalářské práci jsem se zaměřila na děti nižšího školního věku, tedy děti od 6 do 11 let a zjišťovala, s jakými médii děti tohoto věku přicházejí nejvíce do styku. Proto, abych se dozvěděla, jaká média děti nejvíce používají, provedla jsem krátké rozhovory s deseti dětmi této věkové kategorie. Položila jsem jim otázku, s jakým médiem přicházejí nejvíce do styku (jaké nejčastěji používají). Z médií jsem jim dala na výběr – počítač (internet), televizi, knihy, časopisy a rozhlas. Tyto vybrané druhy médií mi děti seřadily od nejpoužívanějšího k nejméně používanému. Na základě jejich odpovědí jsem vyhotovila graf, ze kterého jsem zjistila, že nejvíce dětmi používanými médii jsou televize a počítač (internet). Dále jsem se zabývala už jen těmito médii a jejich možným vlivem na děti. U televize i počítače (internetu) jsem zkoumala nejen jaká pozitiva, ale i jaká negativa dětem přináší. U obou typů médií, jsem se vždy zaměřila na možné negativní i pozitivní vlivy, které mohou mít dopad na využívání volného času dětí, vztahy v rodině, psychický vývoj a společenské chování dětí, školní úspěchy a zdravotní následky a tyto vlivy graficky znázornila v jednotlivých schématech (viz. výše Schéma č.1 - 4).

Na základě mé analýzy jsem zjistila, že u obou typů médií můžeme nalézt něco pozitivního, ale zároveň i negativního. Vliv televize a počítače (internetu) na děti nižšího školního věku, nelze zkoumat odděleně od dalších vlivů, které na děti působí. Záleží například také na konkrétní rodině, škole i prostředí, ve kterém děti vyrůstají a žijí. Nemůžeme tedy jednoznačně říci, zda samotná televize či počítač (internet) má na děti pozitivní nebo spíše negativní vliv. Záleží totiž i na množství jiných faktorů, které s používáním televize nebo počítače (internetu) souvisí. To, do jaké míry média děti ovlivňují, záleží z velké části také na tom, jak samotný konzument využije čas strávený s nimi. Jestliže bude dítě na počítači například hledat informace, které mu pomohou ve vzdělávání, bude to mít pro něj mnohem větší přínos, než když bude na počítači hrát hry. Jak už bylo zmíněno výše, média mohou na děti působit v mnoha aspektech pozitivně a být pro ně přínosem, avšak jsou zde i stinné stránky médií, které mohou děti a jejich vývoj ohrožovat. Z tohoto důvodu bychom tuto problematiku neměli zcela ztratit a měli bychom se snažit případné negativní vlivy médií

na dětskou populaci odstranit, popřípadě je alespoň minimalizovat. V závěru mé bakalářské práce jsem se proto zamyslela nad možnými řešeními a uvedla jistá doporučení. K odstranění těchto negativních vlivů by mohli přispět jednak rodiče dětí prostřednictvím vhodné výchovy, jednak školy, které děti navštěvují, prostřednictvím osvěty dětí o možných negativních vlivech médií. Na řešení by se dále mohly podílet například různé vzdělávací či jiné organizace, které by pro rodiče pořádaly semináře, přednášky a diskuse o možném působení internetu (počítače) a televize na děti nebo organizace věnující se volnočasovým aktivitám dětí, které by přispěly k aktivnímu a smysluplnému trávení volného času dětí.

9. Použitá literatura

Literární zdroje

BÍNA, Daniel a kol. *Výchova k mediální gramotnosti*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005. 103 s. ISBN 80-7040-844-8.

BLAŽEK, Bohuslav. *Tváří v tvář obrazovce*. 1. vyd. Praha: Vydalo Sociologické nakladatelství, 1995. 199. ISBN 80-85850-11-7.

BRDIČKA, Bořivoj. *Role internetu ve vzdělávání*. 1. vyd. Kladno: AISIS o. s., 2003. 122 s. ISBN 80-239-0106-0.

JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 208 s. ISBN 80-7178-697-7.

KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Štěpánka Kudrnáčová, Milan Šmíd. 1. vyd. Praha: Vydala univerzita Karlova, 1995. 307 s. ISBN 80-7184-134-X.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1986. 336 s. ISBN 08-011-86.

McLUHAN, Herbert Marshall. *Jak rozumět médiím*. 1. vydání. Praha: Odeon, 1991. 348 s. ISBN 80-20702-96-2.

McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Jiráček Jan, Kabát Marcel. 3rd edition. Praha: Portál, 2007. 448 s. ISBN 978-80-7367-338-3.

MICHIENKA, Marek, JIRÁK, Jan. *Základy mediální výchovy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 296 s. ISBN 978-80-7367-315-4.

MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2003. 368 s. ISBN 80-247-0650-4.

NIKLESOVÁ, Eva. *Teorie a východiska současné mediální výchovy*. 1. vyd. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, 2007. 140 s. ISBN 978-80-7040-995-4.

ŘÍČAN, Pavel, PITHARTOVÁ, Drahomíra. *Krotíme obrazovku*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995. 62 s. ISBN 80-7178-084-7.

SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo – mýty a realita*. 1. vyd. Praha: Vydalo Nakladatelství TRITON, 2007. 168 s. ISBN 978-80-7254-926-9.

Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy

Elektronické zdroje

Český rozhlas 6, *Hovory o rodině*. [online]. 2007 [cit. 2009-04-03]. Záznam pořadu dostupný z WWW: <<http://www.rozhlas.cz/default/default/rnp-player.html?id=00583930&br=48&s=>>>.

Český rozhlas 6, *Hovory o rodině*. [online]. 2008 [cit. 2009-04-03]. Záznam pořadu dostupný z WWW:< <http://www.rozhlas.cz/default/default/rnp-player.html?id=00800879&br=48&s=>>>.

Děti sledují nejvíc televizi [online]. 2008 [cit. 2009-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.kurzy.cz/157647-deti-sleduji-nejvic-televizi/>>>.

FUČEK, Miloslav. *Internet a jeho výchovné působení na děti* [online]. 29. 01. 2003 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.ekamarad.cz/ezin/clanek/2060/>>>.

JIRÁK, Jan. *O účincích médií* [online]. 20. 06. 2005 [cit. 2009-02-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.rvp.cz/clanek/190/246>>.

Naše děti neumí mluvit! [online]. 2008 [cit. 2009-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://rodina.dama.cz/clanek.php?d=2575>>.

PEŠKOVÁ, Iveta. *Děti a počítač* [online]. 2009 [cit. 2009-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.meredit.cz/content/view/890/75/>>.

PEŠKOVÁ, Iveta. *Děti a počítač II. – Závislost* [online]. 04. 02. 2009. [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.meredit.cz/content/view/937/75/>>.

PÍRKO, Martin. *Děti a Internet I.* [online]. 2007 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/deti-a-internet-i/>>.

ŠÁCHA, Pavel. *Děti a počítač* [online]. 09. 01. 2006. [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.celostnimedicina.cz/deti-a-pocitac.htm/>>.

ŠNÝDROVÁ, Ivana. *Význam rodiny pro vývoj osobnosti* [online]. 1994 [cit. 2009-02-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.iustin.cz/art.asp?art=3>>.

ŠTEFKOVÁ, Marta. *Můj syn/dcera tráví celý volný čas u počítače – co s tím?!* [online]. 2008 [cit. 2009-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.meredit.cz/content/view/744/75/>>.

VESELÝ, Petr. *Rodina ovlivňuje dítě víc než televize* [online]. 2003 [cit. 2009-04-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/7907-rodina-ovlivnuje-dite-vic-nez-televize.html>>.

VYHNÁLEK, Jan. *Vliv násilí v médiích na vývoj dětí* [online]. 2005 [cit. 2009-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.rodina.cz/clanek4514.htm>>.

10. Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. I: Přepis rozhovorů s pedagogy z Příbrami

Příloha č. II: Rozhovor se skupinkou mladších gymnazistů

Příloha č. I

Přepis rozhovorů s pedagogy z Příbrami, které jsem provedla dne 10.3. 2009

Učitel č. 1

Myslíte si, že může mít televize na děti nějaký negativní vliv? Pokud ano, jaký?

Určitě ano. Například odvádí děti od užitečného trávení volného času, jako je pobyt v přírodě, sport, atd. Dále může mít televize i špatný vliv na vztahy v rodině. Pokud mají členové rodiny odlišné zájmy, dochází ke sporům, jaký program bude sledován. Jistý vliv může mít sledování televize i na psychiku dítěte. Od malička je tak vystaveno působení reklam, násilí a dalších negativních vlivů. Mimo to je dítě ovlivňováno předně negativním chováním hrdinů, hlavně akčních filmů. Navíc může sledování televize způsobit poruchy spánku, psychické problémy a obezitu.

Myslíte si, že může mít televize na děti naopak nějaký pozitivní vliv? Pokud ano, jaký?

Pozitivní vliv televize je možno vidět například v tom, že při sledování oblíbeného pořadu je dítě v určité pohodě. Pokud se dítě dívá na vhodný program, může to mít i pozitivní vliv na jeho psychický vývoj i na prospěch ve škole.

Učitel č. 2

Myslíte si, že může mít televize na děti nějaký negativní vliv? Pokud ano, jaký?

Určitě. V televizi je často mnoho násilí, což může vést ke zvyšování kriminality dětí či k přebírání norem společenského chování, které neodpovídají jejich věku. Při společném sledování televize v rodině pak může docházet ke sporům a hádkám o oblíbené pořady. Dále při sledování nevhodných pořadů, může u dětí dojít k opožďování vývoje. A mimo to všechno vidím i jako důležitý negativní vliv to, že důsledkem sledování televize některým dětem chybí stálá příprava do školy.

Myslíte si, že může mít televize na děti naopak nějaký pozitivní vliv? Pokud ano, jaký?

Jako u většiny jiných věcí, podle mě může mít i televize své kladné stránky. Pokud si děti vyberou vhodné pořady, může jim to přinést například rozšíření slovní zásoby, třeba sledováním jazykových kursů či rozvíjení jejich představivosti. V rodině dále společné sledování televize může vést k upevňování vztahů mezi rodiči a dětmi

Učitel č. 3

Myslíte si, že může mít televize na děti nějaký negativní vliv? Pokud ano, jaký?

Odsuzuji trávení volného času dětí u televize, je třeba vést děti k aktivní činnosti.

Myslíte si, že může mít televize na děti naopak nějaký pozitivní vliv? Pokud ano, jaký?

Pozitivní přínos by mohlo mít pouze sledování vybraných, vhodných a ne dlouhou dobu trvajících pořadů.

Učitel č. 4

Myslíte si, že může mít televize na děti nějaký negativní vliv? Pokud ano, jaký?

Jako negativum vidím to, že pokud děti sledují televizi, dochází u nich k přílivu informací bez utřídění. Navíc se televize může pro děti stát jakýmsi komunikačním partnerem, kde ovšem dítě mlčí. Časté sledování televize může u dětí vyvolat například i neurotické sny, nesoustředěnost (což se může odrazit i ve školních výsledcích, uzavřenost a jak už jsem řekla i komunikační negramotnost. Další nevýhodou televize je, že některé informace, které jsou prostřednictvím televize dětem předávány, děti často považují za správné, i když jsou třeba chybné. Nevhodné pořady pak mohou v dětech vyvolávat agresivitu či aroganci. Mimo to, pokud dítě dlouho vysedává u televize, může se to odrazit v jeho zdraví (př. obezita či nekvalitní zrak)

Myslíte si, že může mít televize na děti naopak nějaký pozitivní vliv? Pokud ano, jaký?

Pozitivní vliv určitě mít může, ale záleží na výběru vhodných pořadů, které děti sledují. Některé pořady mohou umožnit rozšíření znalostí nebo být inspirací pro tvůrčí činnosti a aktivity. Přínosnými pořady mohou být pro děti i ty, které se vyjadřují například ke vztahům mezi rodiči a dětmi, které se týkají odpovědnosti členů rodiny či patologických jevů v rodině a jejich prevenci. Některé pořady v televizi mohou vysvětlovat konkrétní

situace a problémy, například v mezilidských vztazích. Dobré pořady tedy mohou být pro děti zdrojem užitečných informací, etických hodnot a učitelem toho co je správné a co naopak špatné.

Učitel č. 5

Myslíte si, že může mít televize na děti nějaký negativní vliv? Pokud ano, jaký?

O tom není pochyb. Díky televizi mohou děti odmítat aktivní trávení volného času. Televize může pro děti znamenat jistou otupělost, negaci fantazie, lenivost či hrubé chování. Televize může také mít vliv na vztahy v rodině, kdy může nabourávat rodinný režim či omezovat společné aktivní trávení volného času, jako jsou různé hry, výlety či konverzace mezi členy rodiny. Podřízen televiznímu programu je u dětí často i čas na přípravu do školy. Vlivem sledování televize se u dětí často objevuje větší vulgarita, na druhou stranu mívají zúženou slovní zásobu. Děti často také nejsou zvyklé sportovat a aktivně se zapojovat do sportovních a společenských akcí, což může vést k jejich obezitě, špatnému držení těla a jiné zdravotní problémy, zejména ortopedického charakteru.

Myslíte si, že může mít televize na děti naopak nějaký pozitivní vliv? Pokud ano, jaký?

Pozitivně může televize působit například prostřednictvím některých kvalitních a vzdělávacích pořadů, které mohou přispět k všeobecnému přehledu dětí, rozvoji osobnosti a vyvarování se chyb. Některé pořady mohou dětem ukazovat i to, jak by se měly chovat ve společnosti (př. Etiketa). Jisté pořady či filmy mohou působit jako prevence špatných a neblahých projevů jedince (př. drogy, bezpečnost na silnicích....) Dále televizní rozhovory a pořady s aktivními, úspěšnými vrstevníky mohou děti inspirovat k podobným aktivitám. V rodině může společné sledování televize být příležitostí pro společné diskuse a zábavě.

Příloha č. II

Rozhovor se skupinkou mladších gymnazistů

1. Umíte si svůj život představit bez počítače?

Student č. 1: *Moc neumím. Ve škole dostáváme za úkoly zpracovávat něco na počítači, jsou to třeba různé projekty, prezentace, vyhledáváme různé informace na počítači. Já třeba občas zkouším vyhledávat i v knížkách, ale tam toho prostě není tolik. I když v knížkách jsou informace v ucelenější podobě, než kdybych si to vyjela například na Wikipedii.*

Student č. 2: *Nedovedu. Počítač by mi chyběl na práci. Na počítači se učím spoustu věcí z různých prezentací.*

2. Když se zamyslíte nad komunikací, cítíte rozdíl, pokud se s někým bavíte přes počítač nebo z očí do očí? V čem je to jiné?

Student č. 1: *Samozřejmě, ale nevím, jestli se to dá úplně popsat. Je to úplně jiný. Konverzace například přes icq dostává úplně jiný rozměr než naživo.*

Student č. 2: *Přes icq neslyším, jak se rozesměje, přes icq ho nemůžu pohlédit ani praštit. Často můžu větu zformulovat jinak než bych ji zformuloval normálně. Myslím si, že kdybych si s tím člověkem jenom psal po icq, tak to není dobré, protože bych získal zkreslenou představu, ale když je to v kombinaci, tak to není špatné. Máš víc času, si promyslet co odpovíš, protože člověk na druhém konci neví, co zrovna děláš.*

3. Způsobila vám nepřímá konverzace přes počítač nějakou nepříjemnost nebo dokonce malér?

Student č. 1: *Jednou se mi stalo, že jsem na icq poslala zprávu někomu jinému, jinak ne.*

Student č. 2: *Zatím ne, když si s někým píšu pře internetem, dávám si pozor, komu zprávu odesílám.*⁹¹

⁹¹ Český rozhlas 6, *Hovory o rodině*. [online]. 2008 [cit. 2009-04-03]. Záznam pořadu dostupný z WWW:< <http://www.rozhlas.cz/default/default/rnp-player.html?id=00800879&br=48&s=>>.

ABSTRAKT

LÁSKOVÁ, P. Média jako (ne)přátelé dětí: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2009. 58 s. Vedoucí bakalářské práce: prof. PaedDr. Gabriel Švejda, CSc.

Klíčová slova: Médium, televize, internet, počítač, dětská populace

Média jsou v současné době značně používána a málokdo se dnes bez nich dokáže obejít. Má bakalářská práce je zaměřena na vliv médií na děti nižšího školního věku (6-11 let). Média na malé děti mohou mít mnohem zásadnější vliv než na dospělého, protože děti samy nedokážou rozeznat, co je pro jejich rozvoj osobnosti dobré a co špatné, co je skutečný svět a co naopak vymyšlený (virtuální). Hlavním cílem mé práce je analyzovat vliv médií (konkrétně internetu (počítače) a televize) na děti nižšího školního věku. Pokusila jsem se zjistit, v jakých ohledech jsou pro děti zmíněná média přínosem a v jakých směrech pro ně mohou být naopak ohrožením. Docházím k názoru, že média mají bezpochyby na děti nemalý vliv. Nelze však jednoznačně říci, zda samotná televize či internet mají na děti pozitivní nebo negativní vliv. Jestli jsou média pro děti přínosem nebo hrozbou, ovlivňuje především to, jakým způsobem a za jakým účelem jsou daná média používána. Vliv televize a internetu nelze však zkoumat odděleně od dalších vlivů, které na děti působí. Určitou úlohu zde sehrávají i jiné faktory, kterými je především rodina, přátelé, škola a celospolečenské prostředí, ve kterém děti žijí. Obecně lze ale říci, že média mohou dětskou populaci v určitých aspektech ohrožovat a jejich negativní vlivy by se podceňovat neměly. Naopak by se mělo usilovat o jejich odstranění nebo alespoň o jejich minimalizaci.

ABSTRACT

LÁSKOVÁ, P. Media as (non)friends of children: Bachelor thesis. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2009. 58 p. Supervisor: prof. PaedDr. Gabriel Švejda, CSc.

Key words: Medium, television, internet, computer, child population

At present time media are used considerably and hardly anybody is able to live without them today. My study is oriented on the impression of media upon children of the first school stage (6-11 years). Media can have major influence upon small children than upon adults because children are not able to distinguish themselves what is for their making well and what is bad for them, what is the real world and on the contrary what is illusion. The principal aim of my study is to analyze the influence of media (namely internet (computer) and television) upon of the first school stage. I tried to find out in what regards these media mean contributions and on the contrary in what regards we can see threats for children. I am coming to the conclusion that media have fairly big effect on children. It is impossible to say that television or internet has positive or negative effect on children. How and for what purposes these media are used by children influences particularly if media are contribution or threat for them. Effect of television and internet is impossible to explore separately from another effects which effect on children. Also other factors, mainly family, friends, school and social environment in which children live, play specific role there. In general we can say that media can endanger child's population in certain aspects and their negative effects should not be underestimated. On the contrary we should seek to remove or minimize them at least.